

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Jana Grygarová

**Problematika přechodu žáků z mateřské školy do základní
školy**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Petrová, Ph.D

Olomouc 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma Problematika přechodu žáků z mateřské školy do základní školy vypracovala samostatně a užila jen uvedené literatury.

V Hluzově dne 1.4.2016

.....

Jana Grygarová

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala paní PhDr. Jitce Petrové, Ph.D. za odborné vedení mé práce, cenné rady a připomínky. Děkuji za její čas a hlavně za velkou podporu, kterou mi věnovala.

OBSAH

Úvod.....	6
1 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	8
1.1 Biologický vývoj.....	8
1.2 Psychický vývoj.....	9
1.3 Emoční, motivační a sociální vývoj.....	12
1.4 Dětská kresba.....	14
1.5 Hra.....	15
2 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	18
2.1 Biologický vývoj.....	18
2.2 Psychický vývoj.....	19
2.3 Emoční vývoj a socializace.....	24
2.4 Dětská kresba.....	24
2.5 Hra.....	25
3 ŠKOLNÍ ZRALOST.....	26
3.1 Charakteristika školní zralosti.....	26
3.2 Složky školní zralosti.....	28
3.3 Kritéria školní zralosti.....	30
3.4 Metody zjišťování školní zralosti.....	32
4 ŠKOLA JAKO INSTITUCE.....	35
5 KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY A JEJICH NÁVAZNOST.....	40
5.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	40
5.1.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.....	40
5.1.2 Systém vzdělávání a jeho organizace.....	41
5.1.3 Pojetí předškolního vzdělávání.....	42
5.1.4 Cíle předškolního vzdělávání.....	44
5.1.5 Klíčové kompetence.....	46
5.1.6 Vzdělávací oblasti.....	49
5.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	50
5.2.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.....	51

5.2.2	System vzdělávání a jeho organizace.....	51
5.2.3	Pojetí základního vzdělávání.....	52
5.2.4	Cíle základního vzdělávání.....	53
5.2.5	Klíčové kompetence.....	54
5.2.6	Vzdělávací oblasti.....	56
5.3	Komparace kurikula pro preprimární a primární vzdělávání.....	58
6	PROBLEMATIKA PŘECHODU ŽÁKŮ Z MATEŘSKÉ ŠKOLY DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY.....	60
6.1	Škola pohledem dětí.....	60
6.1.1	Cíl výzkumu.....	60
6.1.2	Výzkumné metody.....	60
6.1.3	Výzkumný vzorek.....	61
6.1.4	Výzkumné otázky.....	66
6.1.5	První fáze výzkumu.....	66
6.1.6	Druhá fáze výzkumu.....	74
6.2	Škola pohledem rodičů.....	81
6.2.1	Cíl výzkumu.....	81
6.2.2	Výzkumné metody.....	81
6.2.3	Výzkumný vzorek.....	82
6.2.4	Výzkumné otázky.....	82
6.2.5	První fáze výzkumu.....	82
6.2.6	Druhá fáze výzkumu.....	92
6.3	Závěrečná diskuse výsledků.....	100
	ZÁVĚR.....	103
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	105
	SEZNAM PŘÍLOH.....	108
	PŘÍLOHY	

Úvod

V diplomové práci je zmíněna problematika přechodu dětí z mateřské školy do základní školy. Téma nástupu dítěte do základní školy je stále velmi aktuální, vždyť jde o velký zlom v životě dítěte i jeho rodičů.

Diplomová práce je členěna na část teoretickou a empirickou. Prvních pět kapitol tvoří teoretickou část práce, empirická část je obsahem kapitoly šesté.

První kapitola se zabývá charakteristikou dětí předškolního věku, jejich biologickým, psychickým a sociálním vývojem, jejich emocemi. Popsána jsou zde také krátce stádia dětské kresby a v neposlední řadě hra.

Druhá kapitola se věnuje charakteristice dětí mladšího školního věku. Je zde také uveden jako v kapitole první biologický, psychický a sociální vývoj dětí daného věku, jejich emoce, vývoj dětské kresby a také hra.

Třetí kapitola popisuje školní zralost, její složky a kritéria. Jsou zde i metody zjišťování školní zralosti.

V kapitole čtvrté najdeme povinnou školní docházku, druhy základních škol, ve zkratce napsáno o alternativním školství. Tato kapitola obsahuje práva a povinnosti rodičů, dětí i pedagogů.

Pátá kapitola je zaměřena na Kurikulární dokumenty a jejich návaznost. Je zde uveden Rámcový vzdělávací program předškolního a základního vzdělávání. Jeho klíčové kompetence, vzdělávací obsah a cíle.

Šestá kapitola je věnována části empirické. Zde jsem si stanovila základní cíle, které bych svým výzkumem chtěla naplnit.

Cílem rozhovoru v první fázi výzkumu s žáky prvního ročníku, bude získat informace o tom, co očekávají a co se naučí v první třídě, na co se ve škole nejvíce těší. Ve druhé fázi

rozhovoru bude cílem získat zpětnou vazbu, zda těchto přání bylo docíleno a zjistit do jaké míry se adaptovali na nové prostředí, spolužáky a pedagogy, jak zvládli změnu režimu a nároky samotné výuky. Cílem dotazníku, který dostanou rodiče, bude získat odpověď na otázku, do jaké míry jsou připraveni zvládat své rodičovské povinnosti v době nástupu svého dítěte do první třídy a to v první fázi výzkumu. Ve druhé fázi výzkumu bude cílem získat zpětnou vazbu od rodičů, zda se jejich obavy potvrdily.

1 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolní období trvá přibližně od 3 do 6 let. Konec předškolního období není určen fyzickým věkem, ale nástupem do základní školy.

Tato doba je právem nazývána obdobím nekončící hry. Jde o nejzajímavější vývojové období člověka, ve kterém dochází k mnoha změnám, ať už biologickým, psychickým či sociálním.

Předškolní věk je charakterizován velkým množstvím pohybu a nezanedbatelným zapojením do společnosti, a to i v podobě nástupu do školy. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

1.1 Biologický vývoj

Po 3. roce věku narůstá svalová hmota, břicho se zatahuje a dítě ztrácí svou baculatost a vytahuje se do výšky. Dochází k růstu dlouhých kostí. Období mezi 5. a 7. rokem nazýváme stadiem první vytáhlosti. Dítě vyroste během roku v průměru o 7cm, na váze přibývá rovnoměrně, rozdíly mezi pohlavími jsou minimální. Okolo 6. roku věku dochází k osifikaci zápěstních kůstek, což umožňuje lepší koordinaci jemné motoriky. (Thorová, 2015)

Zdokonaluje se motorický vývoj, zlepšuje se koordinace pohybů, zvyšuje se hbitost, ladnost pohybů a elegance. Je to příznivé období pro osvojování si základů sportovních aktivit.

Hlavní součástí vývoje dítěte je hra. Rozvíjí prostorové a motorické dovednosti, hra motivuje dítě k práci, rozvíjí všechny oblasti jeho vývoje.

Dochází k dalšímu rozvoji jemné motoriky. Dítě rádo porovnává rozmanité věci okolo sebe, řadí věci různého materiálu a různých barev, je stále okouzleno rozmanitými tvary. Dítě je schopno vystřihovat obrázky z časopisů, malovat si štětcem na výkres, skládat puzzle. Může vykonávat drobné pracovní činnosti, jako je zalévání kytěk, utírání prachu. Děti v předškolním věku rády pracují s plastelínou, modelují různá zvířátka, postavičky a chlapci většinou dávají přednost modelování aut. Z kostek postupně staví domy, věže a auta.

U hrubé motoriky dochází ke zlepšování koordinace pohybů, dítě dokáže jít rovně, skáče po jedné noze, leze po žebříku, seběhne ze schodů, dokáže déle stát na jedné noze. Stále zlepšuje svou pohybovou koordinaci.

Dítě v předškolním období je velice aktivní. Rádo pracuje na pískovišti, je zručnější, staví si hrady z písku a různé cestičky.

Rozvíjí se také soběstačnost dětí v předškolním věku, která se projevuje v oblékání a svlékání oděvů, i když ještě potřebují menší pomoc dospělých. Děti v tomto období již samostatně jí, obouvají si botičky a snaží se zavazovat si tkaničky.

(Langmeier, Krejčířová, 1998)

1. 2 Psychický vývoj

Řeč

V předškolním období dochází k velmi výraznému zdokonalování řečových dovedností a k rozšiřování slovní zásoby. Napříc tomu, je řeč tříletého dítěte málo dokonalá, některé hlásky často nahrazuje jinými hláskami a vyslovuje nepřesně. Okolo čtvrtého a pátého roku tzv. patlavost vymizí. Dítě se vyjadřuje jednoduchými větami, dokáže vyprávět svoje zážitky a umí převyprávět jednoduchý příběh. Dítě dokáže v předškolním věku také poslouchat čtený text již delší dobu, než tomu bylo dříve.

(Langmeier, Krejčířová, 1998)

Počátek předškolního období je charakteristický kladením otázek různého typu a brebentěním. Dítě velmi často a rádo komunikuje, mluví spontánně a vytrvale. Snaží se získávat informace kladením nekonečných otázek. Učí se nové písničky, říkanky, je rádo, když se mu často čte nebo vypráví pohádky a příběhy podle obrázkových knížek. (Průcha, 2011)

Velkým pokrokem u dítěte v předškolním období je počátek užívání řeči k regulaci svého chování. Podle A. R. Lurji teprve od tří let má dítě schopnost řídit své chování

podle slovního pokynu nejprve tak, že si ho nahlas zopakuje a později, zhruba od čtyř či pěti let už podle „vnitřní řeči“ bez hlasitého projevu rozhodne, zda pokyn splní či ne. (Langmeier, Krejčířová, 2011).

Před nástupem do školy dítě vyslovuje všechny hlásky, řeč je srozumitelná, rozumí slovním pokynům, rozhovorům a umí odpovídat na otázky.

Pro zabezpečení plnohodnotné rozumové a jazykové výchovy musíme dbát na to, že pomocí řeči se s dítětem dorozumíváme, ale také ho řečí ovlivňujeme. (Průcha, 2011)

Paměť, myšlení, představy

Paměť dítěte v předškolním věku je charakteru bezděčného zapamatování, na počátku je vázána na bezprostřední zážitky, které dítě prožije. Prostřednictvím citových prožitků se ve vědomí dítěte v předškolním věku vytvářejí dočasné spoje. Dítě si informaci zapamatuje, když ji znovu vidí nebo slyší.

Děti předškolního věku nejsou schopny používat efektivnějšího způsobu zapamatování. Převládá mechanické učení. Děti si pamatují na základě opakování. Převažuje krátkodobá paměť. Dítě si zapamatuje konkrétní události, ne jejich slovní popis. (Thorová, 2015)

Intenzivně se rozvíjí myšlení. V období tří let, děti dosahují pokroku ve všech formách myšlení, a to v soudech i úsudcích. Stále se totiž zdokonaluje práce mozkové kůry, a tím také úroveň všech poznávacích procesů. Myšlení je v tomto období označováno jako předoperační, názorné a prelogické. (Thorová, 2015)

Dítě v předškolním období ještě neumí provádět logické myšlenkové operace. Jeho myšlení nepostupuje podle logických operací, je tudíž „prelogické“ čili předoperační. Jak symbolické, tak i předoperační myšlení je stále ještě úzce vázáno na činnost dítěte a je v tomto smyslu egocentrické, antropomorfní (všechno polidšťuje), magické (dovoluje měnit fakta podle vlastního přání) a artificialistické (všechno se „dělá“). (Langmeier, Krejčířová, s. 89)

J. Piaget (1966) umístil dětem do krabičky přibližně 20 korálků, děti je správně pojmenovaly jako dřevěné. Většina korálků byla hnědá a jen tři korálky byly bílé. Děti na otázku, jestli je v krabičce více dřevěných nebo hnědých korálků odpovídaly většinou nesprávně. Odpovídaly, že hnědých korálků je více. V tomto případě se děti soustředily na barvu, která je více zaujala.

„Základem rozumové výchovy je již v předškolním věku dobrá rozumová úroveň výchovného prostředí. Vše, co dítě kolem sebe slyší a vidí, by tedy mělo být logicky správné. Dospělí mají být dítěti vzorem přesného myšlení a výstižného vyjadřování“.
(Čačka,1996, s. 44)

Okolo pátého roku věku začíná dítě zařazovat konkrétní pojmy do širších souvislostí. Začíná se uplatňovat záměrná paměť. Nastupuje působnost dlouhodobé paměti. Paměť se stále rozvíjí, ale je doposud nepřesná.

Představy u předškoláka jsou bohaté a barvité. Smyšlenky, o kterých jsou děti přesvědčeny, že jsou pravdivé, nazýváme tzv. dětskou konfabulací. Protože děti nejsou v tomto věku schopny rozlišit realitu od smyšlenosti, je proto nevhodné trestat je za lži. Nápomocen je jim v tomto období dospělý, který se snaží rozlišit realitu od světa fantazie. Představy jsou však velmi nutné, jimi si dítě přizpůsobuje někdy pro něj obtížně přijatelnou, nebo nepochopitelnou realitu.(Thorová,2015)

Vnímání

Z poznávacích procesů je nejdůležitější vnímání. Vývoj vnímání u předškolního dítěte závisí na mnoha okolnostech. Pokud dítě nemůže rozvíjet vnímání z důvodu jakéhokoliv deficitu nebo nevhodné stimulace, většinou dochází ke zpomalení v duševním vývoji.

Mezi třetím a pátým rokem věku dochází ke vzrůstu schopnosti uvědomovat si myšlenky, přání a pocity. Dítě vnímá celek jako souhrn jednotlivostí, není zatím schopno rozlišovat základní vztahy. Snadno se nechá upoutat výrazným detailem. Rozvíjí se zrakové a sluchové vnímání, které je nezbytné pro proces analýzy a syntézy při čtení a psaní.(Langmeier, Krejčířová, 1998)

Vnímání prostoru je egocentrické, znamená to, že dítě v předškolním věku neumí odhadnout prostorové vztahy. Dítě přeceňuje velikost nejbližších objektů, zdají se mu veliké a podceňuje vzdálenější, protože se mu jeví malé. Hodnotí je podle toho, jak ty objekty samo vnímá. (Mertin, Gillernová, 2003)

Vnímání času se rozvíjí pomalu. Dítě měří čas podle určitých událostí a opakujících se dějů. Většinou děti přeceňují délku časového intervalu. Je to i tím, že pro dítě předškolního věku není čas důležitý a mnohdy jej i obtěžuje. Dítě nemusí nikam spěchat, žije přítomností. (Vágnerová, 2010)

„Předškolní dítě se naučí chápat počet jako jedno z možných klasifikačních kritérií“. (Vágnerová, 2000, s. 112).

Dítě se setkává velmi často s tím, že někdo něco počítá, a snaží se dělat totéž. Stává se, že děti na počátku předškolního věku znají názvy čísel, ale chybí jim porozumění číselným pojmům.

1.3 Emoční, motivační a sociální vývoj

Emoce

Emoce jsou city potřebné k uspokojování základních lidských potřeb. City rozvíjí osobnost člověka. Děti v předškolním období ještě nedokáží ovlivňovat své city. Často pláčou pro nějaké drobné události a neúspěchy. Může to být rozbitá hračka, pokreslený výkres kamarádem, rozbořená stavba z kostek.

V období předškolního věku se děti setkávají také se strachem a úzkostmi. Spoluzodpovědnost za tyto stavy má tzv. „magické myšlení“. Jde o stav, kdy dítě považuje svět za místo ovládané strašidly a nadpřirozenými silami. Dítě potřebuje od svých blízkých cítit pocit jistoty a bezpečí a mnohdy i utěšování.

Dítě může mít ale i strach z nejrůznějších věcí. Může se bát například větru, bouřky, zvířat, ale i neznámých lidí.

Na konci předškolního období, dochází k formování základních citových projevů. Prožitky bývají velmi intenzivní, avšak krátkodobé a proměnlivé. Děti se snaží ovládat své

citové projevy, začínají být kritické sami k sobě. Vytváří se sebecit související s pocitem vlastní identity a sebevědomím. (Thorová, 2010)

Motivační a sociální vývoj

Děti v předškolním věku nejlépe namotivujeme novými podněty formou her a to nejlépe, když si hrají se svými vrstevníky.

Vůle je v tomto období kolísavá, podstatné, jsou pro dítě blízké cíle spojené s konkrétním uspokojením (maminka řekne dítěti: „ když nasbíráš jahody, tak ti upeču jahodový koláč“).

Vůle je v předškolním období dítěte stimulována kolektivem, například děti společně budují různé skryše, bunkry, v době tání staví ze sněhu sněhové hráze. (Mertin, Gillernová, 2003)

Předškolní děti jsou k ostatním dětem většinou vstřícné, rychle se seznamují se svými vrstevníky a věnují se společné hře. Mezi stejně starými dětmi však vznikají i rozepře a hádky, které ještě děti sami nedokáží řešit. Občasná agrese, posmívání a provokace jsou normální součástí hry. Děti mezi sebou soupeří, učí se vést skupinu i podřídít se. (Thorová, 2010)

V předškolním věku dochází k růstu významu vrstevníků. Umožňuje to rozvoj řeči a myšlení, rozvoj motoriky, oddělení se od dohledu dospělých. Předškolák, je sice vázán na rodinu, ale také se rád od ní oddělí a přeměřuje své síly s vrstevníky. Vrstevníky potřebuje ke svým hrám, zkouší nové role, různé druhy chování a reakce na ně. Zažívá situace, kdy skupinu řídí, je obdivován, ale také situace, kdy je skupinou odháněn. (Mertin, Gillernová, 2003)

Děti v předškolním věku jsou ještě výrazně fixovány na rodinu, a proto nejraději svůj volný čas tráví s ní. Rodina hraje v procesu socializace nejdůležitější úlohu, zde si totiž dítě osvojuje základní normy chování.

Důležitý v tomto období je pro dítě vztah otce s matkou. V předškolním období jsou pokládány základy citového chování, je proto velmi důležité, v jakém prostředí dítě vyrůstá, jaké chování každodenně pozoruje, jak spolu v rodině komunikují, jestli se hádají, jak se spolu usmířují.

Dochází k formování pohlavní identity. Rodiče vlastního pohlaví dítě přijímá jako svůj identifikační vzor a rodiče opačného pohlaví jako model pro výběr životního partnera. Neméně důležitá je sourozenecká vazba. Hraje zde roli, zda se jedná o staršího, nebo mladšího sourozence a také jakého je pohlaví. (Mertin, Gillernová, 2003)

1.4 Dětská kresba

Výtvarný projev má nezastupitelné místo v poznání dítěte. Řadu let ještě bude sloužit jako neadekvátnější vyjadřovací prostředek. Vývoj kresby je velmi podobný vývoji řeči. Je však bezprostřednějším a širším nositelem sdělení než slova. (Čačka, 1996)

Podle J. Piageta (1970) je kresba jednou ze symbolických funkcí, v níž se projeví tendence zobrazit realitu tak, jak ji dítě chápe.

Z. Matějček (1994) uvádí, že v kresbě mohou převažovat subjektivně důležité rysy nad jeho reálnou podobou a že dítě kreslí to, co o objektu ví, co se dítěti zdá důležité.

Podle R. Kelloggové (1970) se na konci předškolního období dětské výtvary stále více podobají skutečnosti. Tuto fázi nazývá reprezentativní.

Kresba dítěte je pro dítě předškolního věku zábavou i hrou, může být snem i realitou. Kresbou dítě vyjadřuje to, co ho zajímá, co ho trápí, vyjadřuje svá přání. Přáním dítěte může být úplná rodina, pokud v rodině chybí člen rodiny, nebo zvíře, zajímavá hračka.

Cenné údaje o smyslu obrázku nám dávají například čáry a jejich síla, tvary linií, postoje osob a použití barev. Kresbou můžeme odhalit psychické poruchy u dětí.

Předškolní období je právem nazýváno zlatým věkem dětské kresby. Děti kreslí rády a velmi často. Obrázky mívají často fantazijní obsah.

Výtvary předškolních dětí patří do stadia rané lineární dětské kresby (3-5 let). Jsou to spíše náčrtky, dítě kreslí obrázky, které se sobě stále podobají. Dítě zdůrazní pouze detail, který je pro něj důležitý a to například pupík, nebo třeba klobouk.

Děti začínají kresbou pětivrčkového hlavonožce a později přechází na kresbu postavy s trupem. U každého dítěte je doba kreslení hlavonožce individuální. Může ho kreslit několik dnů, ale i týdnů.

Po 5. roce dítě pokračuje do stadia konvenční dětské kresby, začíná si utvářet svůj osobitý styl. Kresbou vyjadřuje své pocity, vznikají detaily. Na začátku ještě u kresby člověka chybí krk, dítě jednotlivé díly napojuje na sebe, říkáme tomu segmentová technika. Děti kreslí postavu s rozpaženýma rukama bez vyznačených ramen. Dítě se v předškolním období připravuje na psaní, které je vrcholnou dovedností v oblasti grafomotoriky. (Thorová, 2010)

1.5 Hra

Hra je nejpřirozenější činností dítěte předškolního věku. Hra má důležitý význam pro rozumový, mravní a citový vývoj dítěte. Hra pomáhá překonávat události, které dítě mnohdy nechápe.

Pro dítě je hra analogická pozdějšímu učení, proto s trochou nadsázky můžeme říct, že „jak si teď dítě hraje, tak se bude později učit, pracovat.“ (Mertin, Gillernová, 2003, s. 20)

Hra, je promítnutí rušivých podnětů, se kterými se dítě snaží vyrovnat prostřednictvím hraček a fantazijních představ. J. Piaget poukazuje na úzkou souvislost mezi vývojem hry dítěte a rozvojem jeho inteligence a myšlení.

„Hra nás obdarovává přítomností, hra přerušuje souvislost našeho životního běhu, protože není zatěžkána pachtěním za jeho konečným cílem. Ve hře si prožijeme lásku, smutek i těžký žal, hrajeme vážnost, pravdu, touhu i smrt. Život se ve hře zobrazuje jako v zrcadle. Hrajeme život a život si hraje s námi.“ (Fink, 2010, s. 28)

Hra ovlivňuje pracovní návyky. Také typy her napovídají o zaměření a předpokladech dítěte. Je důležité všimnout si dětí při hře, poznávat jejich talent a rozvíjet ho. Spontánní dětská hra poskytuje dítěti bezprostřední uspokojení, uvolňuje napětí, přináší radost, pocit svobody. (Thorová, 2010)

Hrou dítě procvičuje jemnou motoriku a koordinaci, které jsou důležité pro rozvoj grafomotoriky. Dítě se formou hry učí i různé sociální dovednosti: rozdělovat si role ve skupině, respektovat se navzájem, učit se vytrvalosti, trpělivosti, odpovědnosti za své chování. Dítě se během hry učí, aniž by o tom vědělo. Učení mu jde samo, ani o tom neví, protože ho hra baví.

Dalším smyslem hry je relaxace, odpočinek, uvolnění a nabrání nových sil. Proto je hra využívána jako prostředek terapie u dětí. (Mertin, 2011)

Hra potřebuje nástroj, a tím je hračka. Každé dítě preferuje jiný typ hraček, který se v průběhu věku dítěte mění. Dětem nabízíme rozmanitost ve výběru hraček.

Mezi třetím a šestým věkem dítěte nastává období, kdy převažují sociálně-dramatické hry, ve kterých děti využívají fantazii, nápodobu, různé dovednosti, sociální role a scénáře. Při řízené činnosti je důležité využívat prvky hry, které dítě budou dále motivovat k učení. Při konstrukčních hrách uplatňují děti získané prostorové a motorické dovednosti. (Mertin, 2011)

„Hra je jedním ze svorníků, které spojují jednotlivá vývojová období lidského života v jeden celek“ (Matějček, 2014, s. 9)

Vlastnosti a znaky hry

Základní znaky, které musí hra mít, aby byla hrou, již uvedl v 17. století J. A. Komenský (1964). Komenský považoval za součást každé hry pohyb, rozhodování, přátelství, soupeření, pravidla, příjemný cíl. V dnešní době je mezi znaky her spíše řazena spontánnost, radost ze hry, uspokojení, zaujetí, fantazie a tvořivost, přijetí role (Kotátková, 2005), dramatičnost a přítomnost (Neuman, 2014), svoboda hry. (Suchánková, 2014)

Jednou z mnoha vlastností hry je spontánnost. Je to přirozené aktivní jednání vycházející z naší vnitřní motivace. Můžeme si ve hře tedy stanovit vlastní cíle, volíme si podmínky pro hru, dobrovolně ji realizujeme.

Se spontánností souvisí pocit svobody. Každý si samostatně řídí své chování během hry, vybírá si hru sám, hra není nucená. Svoboda znamená to, že můžeme hru kdykoliv

přerušit. (Suchánková, 2014) Pokud jsme do hry nuceni a musíme se hry účastnit, nejsme hráči, ale jsme obětmi.(Gray, 2013)

Hra je smysluplnou činností. Má smysl a cíl, víme, proč ji hrajeme. Smysl hry spočívá ve hře samotné, jedná se o vnitřní smysl, který vzniká po rozehrání hry a postupně se vyvíjí. (Oprailová, 2004)

Hra má také pravidla, která se musí dodržovat. Vygotskij (1973 in Gray, 2013) považuje za největší smysl hry učit se sebeovládání, které je podstatou lidského bytí a souvisí právě s dodržováním pravidel.“ Ve hře přijímáme pravidla a jednáme takovým způsobem, který my i naši spoluhráči považujeme za správný“. (Suchánková, 2014, s. 11)

2 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Mladší školní věk je nazýván také dolní hranicí středního dětství. Je to období, kdy dítě dosahuje školní zralosti. Za počátek období se tedy považuje věk 7 let.

Mladší školní věk rozdělujeme do dvou období:

1. Období raného středního dětství – trvá od 6 do 9 let
2. Období pozdního středního dětství (prepubescence) – trvá od 10 do 12 let (Thorová, 2015)

Je to období, kdy se dítě učí ovládat a přizpůsobovat se, aby obstálo v kolektivu. Dítě rozšiřuje okruh sociálních vztahů. Kromě rodičů a paní učitelky se stávají významnou autoritou spolužáci. Mladší školáci obvykle navazují vztahy s vrstevníky snadno a rychle.

2.1 Biologický vývoj

Na začátku období postava dítěte mladšího školního věku ztrácí svoji dětskou zakulacenost, mění se proporce hlavy a končetin vůči tělu. Růst a vývoj postupuje pomalým přirozeným tempem.

U dívek se mezi 7 a 10 lety (u chlapců mezi 7 až 11 lety) zpomalí růst zhruba na 5 cm za rok. Dochází i nadále ke zpevnování kostry, růstu svalové hmoty, zvyšuje se tělesná síla, postupuje výměna mléčných zubů.

I když ještě nedošlo k rozvoji sekundárních pohlavních znaků, dívčí postava se již liší od té chlapecké. U dívek si můžeme všimnout širší pánve, než mají chlapci a u chlapců vidíme širší hrudník a ramena. Co se týče výšky, děvčata bývají mezi 11 a 13 lety vyšší než chlapci.

U některých dívek a chlapců dochází k preadolescentnímu tělesnému spurtu, u dívek mezi 9 a 10 lety, u chlapců mezi 11 a 12 roky. To znamená, že kosti opět rychleji

rostou, při růstu se napínají svaly a šlachy, které někdy mohou způsobovat tzv. růstové bolesti, na něž si stěžuje zhruba třetina dětí mezi 8 a 12 lety. (Uziel, Hashkes, 2007, Thorová, 2015, s. 410)

Vzhledem k tomu, že dítě nastoupilo do školy, ubyly tím, že si své povinnosti dítě plní v lavici, i spontánní pohybové hry. Na učitelé tedy je, aby vykompenzoval statické činnosti s pohybovou aktivitou (řízenou i spontánní).

Období mladšího školního věku můžeme nazvat i obdobím zlatého věku motorického učení, tělesné zdatnosti a obratnosti. Zvyšuje se rychlost, narůstá vytrvalost. Reakční schopnosti u těchto dětí dosáhly vrcholu. Děti rychle šplhají, běhají, obratně hrají míčové hry. Pohybová činnost je účelnější a úspornější. (Thorová, 2015)

Zlepšená koordinace všech pohybů celého těla je nápadná. Roste zájem o pohybové hry a zájem o sportovní výkony, které vyžadují po dětech vytrvalost, sílu a obratnost. Rozdíly mezi dětmi ve sportech mohou být výrazné, záleží na rodičích, jestli své dítě podporují, nebo ze strachu o ně a jejich zdraví tlumí. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

Ke konci tohoto období se děti při odpovídajícím tréninku svoji fyzickou obratností a manuální zručností vyrovnají dospělým. (Thorová, 2015, s. 410)

Jemnou motoriku děti rozvíjí psaním, výtvarnou a pracovní činností, hrou na hudební nástroj a modelováním. (Vágnerová, 2000)

2.2 Psychický vývoj

Největší změna nastává nástupem dítěte do školy. Zahájením školní docházky, nastávají velké změny, jak pro dítě samotné, tak i pro jeho rodinu. Požadavky na dítě ze strany učitele, ale i rodičů se zvyšují.

Děti většinou mívají problém s tempem a koncentrací v hodinách, ne se zvládnutím učiva. Děti mladšího školního věku by neměly trávit nad domácí přípravou více než hodinu denně. Pomoc rodičů je nezbytná, i když ji někdy děti odmítají a chtějí být samostatné.

Ve škole jsou děti vystaveny hodnocení ze strany učitele, a dochází mezi nimi k soupeření. Porovnávají se a soutěží mezi sebou. Mnohdy má dítě strach z neúspěchu a raději činnost vůbec nevykoná, než by riskovalo špatný výsledek. Je to způsobeno nedostatečnou motivací. Pozitivní motivace je proto velmi důležitá a příznivě ovlivňuje školní úspěšnost dítěte.

V tomto období děti také velmi často žalují, posmívají se a nedokáží přijímat kritiku od ostatních dětí ve třídě, ale ani od svého učitele. Děti ještě neumí přijímat vlastní nedostatky, a tak hledají chyby u ostatních a ne u sebe.

Strach se u dětí může projevovat výskytem zlozvyků, jako např. kousáním si nehtů, kroucením a cucáním vlasů. Děti se také snadněji rozpláčou, lehce se dostávají do stresu. V tomto období je velmi důležitá pomoc rodičů. Ta spočívá v tom, že budou naslouchat svým dětem, budou děti učit zvládat jejich emoce a budou je učit, aby jim porozuměli. (Thorová, 2015, s. 440)

Myšlení

Myšlení je nepřesné, souvisí s rozsahem zkušeností a vědomostí, které jsou omezené. Školák je plně zaměřen na to, co je a jak to je. Chce pochopit, co se kolem něj děje, okolní svět. To, že chce všechno vědět, můžeme pozorovat v jeho mluvě, v kresbách, ve čtenářských zájmech, ale i ve hře.

Dítěti mladšího školního věku chybí odhad a také zkušenosti, často si plánuje nereálné cíle. Překážky neumí rozeznat a také je neuznává.

Děti dělají pokroky v logickém myšlení, ale také v komunikaci. Mnozí dospělí ale považují děti v tomto období za miniaturní dospělé a kladou na ně vysoké nároky. (Thorová, 2015)

Vnímání

U dětí mladšího školního věku pozorujeme výrazné pokroky ve všech oblastech vnímání- zejména sluchového a zrakového. Dítě je pozornější, vytrvalejší, všechno

zkoumá, je pečlivější a není bezprostředně závislé na okamžitých přáních a potřebách jako v období předškolního věku.

Začíná být dobrým kritickým pozorovatelem. Prozkoumává věci po částech, i do detailů. Vědomí se stává cílevědomým aktem- pozorováním.

Svět školáka se výrazně rozšiřuje, a to v prostoru i v čase. Na počátku mladšího školního věku ještě sice nedokáže určit přesný čas, kdy se ta daná událost stala, ale vybavuje si ji v mysli. Nedovede posoudit, co bylo dříve a co později. Avšak velice rychle se z tohoto sevření času dostává a začíná chápat slova jako brzy, později, zítra a dává těmto slovům konkrétní význam. (Thorová, 2015)

Řeč

Rozvoj řeči má přímou souvislost s rozvojem intelektu, takže stojí o to starat se nejen o výslovnost, ale i o slovní zásobu, schopnosti vyjadřovací, které dovolí nejen domluvit se, ale třeba i prosadit či obhájit svůj názor. Také kresba je dorozumivací prostředek- leckdy řekne na autora i to, co je schováno v podvědomí. (Kutálková, 2011, s. 221)

V mladším školním věku se řeč výrazně vyvíjí. Je předpokladem úspěšného školního učení, napomáhá zapamatování. Slovní zásoba výrazně roste, roste i složitost a délka vět a souvětí. Dítě si osvojuje nová slova, poznává jejich význam a používá je s vyšším porozuměním.

Mezi dětmi, které nastupují do 1. třídy jsou však velké rozdíly ve slovní zásobě i v jejím obsahu. Zde záleží velmi na rodině, jak doposud komunikovali s dítětem a zda dítě navštěvovalo mateřskou školu. U některých dětí se může ještě vyskytovat patlavost, ta ale brzy vymizí. (Thorová, 2015)

Logopedické vady

Jednou z fascinujících lidských schopností je schopnost řečové komunikace. Je to schopnost vědomě používat jazyk jako složitý komunikační systém znaků a symbolů ve všech jeho formách. Tato schopnost je nejen jakousi „hraniční zónou“ mezi člověkem

a živočichy, ale i schopností, díky které se lidstvo může snažit o navázání kontaktů s jinými kulturami. (Lechta,2002)

Nejčastější příčiny poruch řeči:

1. Prostředí- někdo z blízkých má vadu řeči, nebo dítě si doma dělá, co chce, smí o všem rozhodovat. Další příčinou je nedůslednost ve výchově, přísné autoritativní postupy. Dítě může být citově deprivované, rodiče na něj mají málo času. Dítě je přetěžováno množstvím zájmových kroužků. Do jisté míry je dítě ovlivňováno médii, může svůj volný čas trávit u televize.
2. Receptory- je bezpodmínečně nutné znát objektivní stav sluchu, zraku i ostatních smyslů.
3. Zpracování přijatých informací- nedostatky ve sluchovém vnímání, nedostatky ve zrakovém vnímání, nedostatky v dalších smyslech (hmat, chuť, čich), nevyhraněnost v používání pravé a levé ruky, dítě má problémy v kresbě.
 - Projevy ADHD (poruchy pozornosti, psychomotorický neklid)
 - Poruchy intelektu
 - Celkové zdravotní oslabení organismu
 - Dědičné vlivy (nedědí se porucha, ale míra schopností- hudební, fonematický sluch, pohybová koordinace).

Diagnostika:

Rozhodnout kde je problém, je pro odborníka mnohdy velmi těžké. Na jeho rozhodnutí závisí efektivnost a úspěšnost terapie. Při sestavování individuálního terapeutického plánu je třeba vzít v úvahu věk dítěte, stupeň zralosti jeho nervové soustavy, jeho zájmy a schopnosti. (Kutálková, 2011)

Nejčastější logopedické vady:

- Dyslalie
- Kóktavost (Balbuties)
- Dysfázie

- Mutismus
- Huhňavost
- Poruchy hlasu (Dysfonie)
- Poruchy sluchu
- Breptavost
- Palatolalie (Rozštěp patra)

Logopedická terapie, to je především hledání příčin problémů a jejich odstraňování, rozvoj dovedností, které byly zanedbány, a nyní nedostatky ve vývoji dělají potíže. (Kutálková, 2011, s. 221)

Paměť, pozornost, představy

Paměť není již tolik závislá na okamžitých afektech, může se již opírat o systém slovních výpovědí.

Krátkodobá i dlouhodobá paměť se ve školním věku stává stabilnější. Dítě dovede vcelku velmi dobře reprodukovat nové učivo. Vlivem osvojování nových znalostí se paměť stále zlepšuje. Školní dítě začíná samo využívat různých záměrných paměťových strategií. Proces učení získává novou kvalitu tím, že se mnohem více opírá o řeč a je plánovaný. Dítě si osvojuje v širší míře obecnější postupy učení. Stále častěji se uplatňuje záměrné zapamatování, racionalita a logický úsudek.

Rozvoj pozornosti má pro školáka prvořadý význam. Školní selhání je nezdárka zapříčiněno neschopností přiměřené koncentrace pozornosti. Na počátku školní docházky je pozornost ovlivněna organizací vyučování. Kladně působí střídající se formy práce, pochvala a povzbuzení, zařazení oddechových relaxačních chviliek či cviků, využití herních prvků.

Schopnost vybavit si v paměti dřívější vjemy- představivost- dosahuje u mladšího školáka vrcholu. Představivost postupně ztrácí typickou spontaneitu z předškolního období, dítě dovede rozlišit skutečnost od fantazie. Fantazie je do určité míry potlačena realitou. Vlivem školní práce se rozvíjí úmyslná, záměrná představivost. Schopnost operovat s představami předchází schopnosti operovat s pojmy. (Vágnerová, 2010)

2.3 Emoční vývoj a socializace

Pro citové projevy mladšího školáka je typický ústup impulzivity a lability, slábnutí egocentrismu. Narůstá schopnost seberegulace, tzn. dítě je schopno odložit na určitou dobu bezprostřední uspokojení svých potřeb a je schopno věnovat se školní práci. Narůstá schopnost emočního porozumění, naopak trvá značná citová ovlivnitelnost. Začínají se rozvíjet vyšší city, jako jsou např. city etické, estetické, sociální a intelektové.

Formuje se pocit úspěšného, nebo neúspěšného žáka. Na začátku školní docházky je pro dítě určujícím modelem hodnocení učitel, v dalším školním období roste stále více vliv dětské skupiny.

Dítě v období mladšího školního věku navazuje nové vztahy s vrstevníky, učí se kooperaci i soutěžení. Na začátku školní docházky se zajímá více o sebe a vlastní úspěch, později bere ohled na kolektiv třídy. Chlapecké a dívčí skupinky jsou na počátku školní docházky velmi vzdálené. (Thorová, 2015)

2.4 Dětská kresba

Vývoj kresby se zpomaluje, pokroky nejsou tak zřetelné. Kresba se vylepšuje, co se týká techniky. V důsledku tréninku grafomotoriky ve škole, bývá kresba pečlivější. Zlepšuje se vystižení reality.

Touha po zachycení reálné podoby předmětu je důvodem, proč v tomto věku začíná klesat zájem o spontánní kresbu a narůstá pocit rezignace, když kresba neodpovídá představám. V kresbě děti věnují více pozornosti detailům, jako jsou účesy, oblečení a jeho doplňky. Od 7-8 let jsou paže připojeny k trupu na správném místě, chodidlo i prsty jsou dvojdimenzionální, délka chodidla je větší než šířka. (Thorová, 2015, s. 412)

Dítě mladšího školního věku kreslí postavy v pohybu, v nějaké akci. Vystižení pohybu je ještě neobratné, postavy působí strnulým dojmem. Častěji se objevuje postava

z profilu, předměty jsou v pozadí zmenšovány, snahou o vystižení perspektivy. Linie jsou pevnější, detaily přestávají být nadměrné.

Od 8 let je kresba reálnější (stadium vizuálního realismu), tendence k přehánění, která je charakteristická pro mladší děti mizí. U dívek je spontánní vývoj kresby ukončen v 10 letech, u chlapců ve 12 letech. Později dochází už jen ke zdokonalování kresby výtvarnými technikami, které pomáhají zachytit realitu. (Thorová, 2015, s. 412)

2.5 Hra

Zatímco v předškolním věku byla pro poznávání světa věcí i pro začlenění do společnosti hra, nyní je to vedle ní skutečná práce.

Dítě, které začíná pracovat, si nepřestává hrát. Pro zdravý vývoj dítěte je hra velmi důležitá až nezbytná. Pro hru musíme dětem vytvořit ve škole správné podmínky. Formy hry školáka jsou sice podobné jako hry předškoláků, ale její projevy jsou diferencovanější a bohatší. Ve hře se prosazuje snaha po dosažení úspěchu a to zejména ve společenských hrách. Ve hře se také projevuje obecná tendence po přiblížení se reálné skutečnosti. Mění se i obliba her, dítě dává stále častěji přednost hrám se složitějšími pravidly.

Hra a práce stojí v období mladšího školního věku vedle sebe jako odlišné činnosti se zvláštním zaměřením.

Od počátku školní docházky se má dítě učit, že má zvláště vymezený čas na práci, kdy má soustředit pozornost a vynaložit potřebné úsilí bez hravého odbíhání. Lépe je proto vymežit kratší dobu nebo zařadit vhodné přestávky do celkového rozsahu přípravy na školu. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 136)

Dítě má mít volnost při hře, která nemá být přímo svázána s žádným výchovným nebo vzdělávacím účelem. To neznamená, že by práce nemohla být zajímavá jako hra. I hra může přispívat k výchově. Jen tak může být škola hrou a hra školou.

3 ŠKOLNÍ ZRALOST

Školní zralostí je v mnohé literatuře nazývána fyzická a duševní připravenost dítěte pro vstup do školy. Dítě by se mělo dokázat vypořádat se změnou prostředí a s lidmi kolem sebe.

3.1 Charakteristika školní zralosti

„Všechny děti, které završí do 31. 8. daného roku šestý rok svého života, jsou povinné dostavit se k zápisu do školy. Po zápisu začínají v daném roce školní docházku nebo mají doporučen její odklad.“(Špaňhelová,2004, s. 70)

Termín školní zralost se stal součástí odborného názvosloví, a „ v pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech...“(Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 243)

Nezastupitelné místo má tento termín i ve školském zákoně, kde je začátek školní docházky stanoven nejen časově: „Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věku“, ale současně s ohledem na tělesnou i duševní vyspělost dítěte „ začátek školní docházky je volen tak, aby dítě dosáhlo tzv. školní zralosti...“(Školský zákon č. 561/2004 Sb.)

„ Žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu (§ 178, odst.2), v němž má žák místo trvalého pobytu (dále jen „spádová škola“), pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu. Pokud je dítě přijato na jinou než spádovou školu, oznámí ředitel tuto skutečnost řediteli spádové školy, a to nejpozději do konce března kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.“(Školský zákon, č. 561/2004 Sb.)

Školní zralost můžeme definovat jako zralost dítěte pro vstup do základní školy, a také jako připravenost dítěte na školní práci. Jedná se o soubor požadavků v oblasti tělesné, duševní a sociální.

Co se týká tělesného stavu, musí být dítě v takovém fyzickém stavu, který mu dovolí účastnit se vyučování. Důležitý je rozvoj jemné motoriky a senzomotorických schopností. V duševní oblasti dítě musí vykazovat nejen čivost, ale také kvality pozornosti, paměti a vnímání.

Sociální zralost vyjadřuje „vychovatelnost ve skupině“, spočívá v podřízení se režimu a zvyklostem školy. Dítě musí dokázat splnit nejen to, co si samo zvolil, ale také plnit příkazy autorit a pokud je to možné, dokázat tlumit vlastní nutkání k přechodu na jiné aktivity.

Podle M. J. Hillebranda je školní zralost „onen stupeň vývoje tělesných i duševních vlastností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků.“ (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 103)

Langmeier a Krejčířová (1998, s. 104) vycházeli z názorů J.A. Komenského: „za školní zralost budeme pak považovat takový stav somato-psych-sociálního vývoje dítěte, který: 1. Je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství., 2. Je vyznačen přiměřenými fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon ve škole a je doprovázen pocitem štěstí dítěte., 3. Který je současně dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zařazení.“

Vzhledem k tomu, že šestileté děti jsou mimo jiné nadány velkou mobilitou a radostí z pohybu, bývá pro mnohé děti z počátku obtížné ovládat svou přirozenost. Ze strany učitele to vyžaduje nejen správnou organizaci vyučování, ale i značné pochopení a vstřícnost. Učitel nástupem dítěte do školy přebírá odpovědnost za zdravý vývoj dítěte. (Čačka, 1996)

„Vstup do školy znamená pro většinu dětí značnou zátěž, která se ještě zvětšuje v době stoupajících nároků na vzdělání a na pracovní výkonnost. Dítě, které nechodilo do mateřské školy, se má nyní na delší dobu obejít bez rodičů, zapojit se do poměrně velkého kolektivu stejně starých dětí a podřídit se autoritě cizího dospělého. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 101)

I dítě, které navštěvovalo mateřskou školu, to nemá lehké, ale životní změna není pro něj tak veliká. Organizace školní činnosti je na základní škole odlišná. Už jen práce učitele, který stojí k žákům čelem je pro děti, které nastoupily do 1. třídy velkou změnou.

3.2 Složky školní zralosti

Jak má vypadat dítě, které je zralé k nástupu do základní školy, a kterým dětem by měl být umožněn odklad školní docházky?

1. Tělesná zralost

Nejčastějším a nejjednodušším, ale v současnosti nejméně průkazným ukazatelem vyspělosti dítěte je posuzování jeho výšky a hmotnosti. Se skutečnou zralostí pro nástup do základní školy souvisí jen málo významně.

Byly provedeny studie pracovníky hygienické stanice UK, které dokládají, že hodnoty růstového věku 7 let a vyšší častěji doprovázejí lepší školní prospěch v prvním pololetí prvního ročníku, a dodává, že děti vyššího věku lépe plní své školní povinnosti. Naopak děti slabé a menšího věku jsou ohroženy zvýšenou unavitelností, nápadně se také liší od průměru a po určité době se mohou cítit méněcenné a být terčem posměchu druhých dětí.

V období vstupu do školy dochází k celkovému protažení postavy, prodlužují se končetiny, zmenšuje se velikost hlavy, zužuje a oplošťuje se trup, zřetelně se odlišuje hrudník od břicha.“ Změny vedou k dosažení „ filipínské míry“-tj. ruka natažená přes vzpřímenou hlavu dosáhne na ušní lalůček na druhé straně.

Se změnou tělesné stavby souvisí také změny v ovládnutí těla. Špatně koordinované pohyby malého dítěte se začínají okolo šesti let výrazně měnit. Dítě lépe šetří svými silami,

je schopnější i drobných a přesnějších pohybů, které jsou důležité při psaní. Dítě lépe koordinuje automatické i volní pohyby. Také mimika dítěte se stává úměrnější a kontrolovanější.

2. Kognitivní zralost

Okolo šesti let dítěte dochází k podstatným změnám v poznávací činnosti dítěte. Dítě je méně závislé na svých okamžitých potřebách a přáních, svět vnímá realisticky. „Realistické chápání světa znamená ovšem už také bezpečnější posuzování stálosti či změny velikosti a množství, popřípadě řazení apod. Teprve v této době začíná dítě logicky myslet, i když jen na konkrétních předmětech a při konkrétních činnostech.“ (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 111)

Celostní teorie zdůrazňují, že v době vstupu do školy, začíná dítě lépe rozlišovat části obrazce, které dříve vnímalo jako celek. Dítě je schopno analyticko-syntetické činnosti a to v tom smyslu, že umí vyjmout části z předloženého celku a opět je podle určitého hlediska složit. Dítě již rozlišuje zvukovou i vizuální podobu slov, analyzuje části určitých množin prvků, což je nezbytné při učení čtení, psaní a počítání.

Při orientačních zkouškách školní zralosti je zadáván Kernův test školní zralosti. (přesněji test základního výkonu- Grundleistungstest). Školní úspěch závisí i na dalších schopnostech dítěte. Např. na jeho řeči, paměti i na určité zásobě znalostí získaných v předškolním věku. Kernův test by proto neměl být rozhodující, měl by být pouze prvním sítím, ale konečné rozhodnutí v případech, kdy pochybujeme, by mělo mít psychologické vyšetření.

3. Emoční, motivační a sociální zralost

„Emoční zralostí rozumíme věku přiměřenou kontrolu citů a impulsů. Dítě má již být schopno odložit splnění svých přání, je-li nutné nebo výhodné vzhledem k pozdějšímu cíli. Emoční zralost ovšem úzce souvisí s mentální výkonností. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 112)

S citovou zralostí souvisí i zralost pro práci. Děti samy spontánně přecházejí od hravého zaměstnání k občasné vytrvalejší a cílevědomější činnosti, hlásí se samy o práci,

jsou schopné dokončit úkol, který začaly. Hra ze života dítěte nevymizí, a ani práce nenastupuje naráz. Obojí se navzájem střídá a prolíná.

Je také důležité, že dítě je schopno pracovat ve skupině a že se umí vzdát svých osobních potřeb na určitý čas ve prospěch spolužáků. Tato schopnost sebeovládání a sebeřízení je závislá na biologickém zrání dítěte a často chybí u dětí velmi nadaných a u dětí předčasně zařazených do škol.

Je potřeba si uvědomit, že schopnost soustředit se na úkol a vytrvale pracovat vzrůstá jen postupně a je potřeba děti nepřetěžovat. Úkoly by měly být snadné a krátké, děti by měly být chváleny a odměňovány. Schopnost samostatně pracovat se vyvíjí u dětí i několik let a proto je při přípravě do školy nutná pomoc rodičů.

Sociální zralost se projevuje menší závislostí na rodině, a to tak, že se dítě dokáže na čas od rodiny odloučit a být činné i bez její opory. Dítě musí být schopno podřídit se autoritě a přijmout novou roli- žáka. Musí se řídit pravidly, být ovladatelné a musí si také najít své místo ve skupině, ve které bude nejen pracovat, ale bude se i bavit a hledat si nové kamarády.

3.3 Kritéria školní zralosti

Většina dětí dozrává pro školní docházku kolem šestého roku života, dívky oproti chlapcům rychleji.

1. Zralost smyslového vnímání

Jedná se o zralost sluchového a zrakového vnímání. Dítě by mělo mít schopnost rozlišovat počet slabik ve slově, první hlásku ve slově a uvnitř slova. Zrakové vnímání by mělo být vyzrálé, dítě má být schopno rozlišit detaily, odlišit jednotlivé barvy i tvary.

2. Rozumová zralost

Dítě před vstupem do školy by mělo znát a umět rozlišit základní barvy (žlutá, červená, modrá, zelená) a doplňkové barvy (fialová, růžová, oranžová, šedá, hnědá). Mělo by se

orientovat v prostoru (dole, nahoře, vpředu, vzadu) a postupně méně chybovat v pravolevé orientaci (určit, která ruka je pravá, který obrázek je vlevo). Předškolák ještě nemusí znát hodiny, měsíce, ale měl by zvládnout základní orientaci v čase (včera, dnes, ráno, večer), základní početní představy (rozlišit čeho je méně a více, stejně, vědět kolik je mu let, kolik má slepice nebo pes nohou), třídít různé předměty (podle velikosti, barvy a druhu). Předškolák by měl vědět, z čeho jsou věci okolo nás (ze dřeva, ze skla), používat pojmy nadřazené a podřazené (ovoce- hruška). Důležitým ukazatelem psychické zralosti je přechod od názorného k logickému myšlení. Dítě předškolního věku by mělo být schopno zapamatovat si krátkou básničku, nebo písničku.

Mělo by se soustředit na poslech pohádky, poslouchat ji v klidu, neodbíhat. Když si hraje se stavebnicí, mělo by být schopno stavbu dokončit. Dítě je schopno dokončit drobný úkol, i když ho již tolik nebaví. Umí si samo připravit věci do batůžku, uklidit si hračky. Předškolák se umí sám obléknout, složit si oblečení. Při jídle umí používat příbor. Samostatně si dojde na toaletu.

Velmi důležitým znakem školní zralosti je sociální zralost. Spočívá v tom, že dítě již zná pravidla slušného chování, umí se podle nich řídit- umí poděkovat, poprosit, vykat neznámým lidem, rozlišovat chování k dospělým a dětem.

3. Zralost grafomotoriky a senzomotorické koordinace

Znalost grafomotoriky a senzomotorické koordinace lze vyzorovat při výtvarných činnostech dítěte. Je nutné zaměřit se na to, jak dítě drží pastelku a štětec, zda je schopno pospojovat body a napodobit určité tvary, později i písmena a číslice.

4. Úroveň komunikace

Všímáme si, jak dítě vyslovuje, jakou má slovní zásobu, zda dokáže samo vyřídit vzkaz a formulovat správně otázku, jestli dokáže vyprávět příhodu. Je ideální pokud dítě umí při vstupu do školy vyslovovat všechny hlásky, později totiž dochází u dětí, které mají problémy s výslovností hlásek k problémům v psaní a čtení.

Pokud dítě patlá je potřeba uvažovat o odkladu školní docházky a spolupracovat s logopedickou poradnou. Jestliže dítěti dělá potíže výslovnost hlásek „r“ a „ř“ neznamená to odklad, tyto hlásky většinou do půl roku děti zvládnou.

Většina dětí se do školy těší, neznamená to však, že je zralé na povinnou školní docházku. Dítě, které se do školy netěší, může být signálem pro citovou nebo sociální nezralost. Znamená to, že není něco v pořádku a je nutné se nad tím zamyslet. Příčinou může být strach a špatná zkušenost (zkušenost staršího sourozence, který doma o škole mluví). Nebo sami rodiče straší děti doma školou. (Kropáčková,2008)

3.4 Metody zjišťování školní zralosti

Jestli, je dítě zralé na školu se zjišťuje u zápisu. Zápis nesmí být stresující záležitostí pro dítě ani pro rodiče. V neznámém prostředí děti často překonávají trému a učitel může zjistit jak je dítě sebevědomé nebo bázlivé a odhalit zjevné logopedické vady.

Zápis je pro dítě i jeho rodiče významná událost. Na základních školách to dobře ví, a proto se na něj pečlivě připravují. Třídy bývají slavnostně vyzdobeny a děti dostávají u zápisu pamětní list a drobný dárek na památku.

Je dobré, když do některých aktivit zapojíme s dítětem společně i rodiče. (Kreisllová, 2008)

Cílem zápisu je bližší poznání dítěte a zvážení, zda vývojová úroveň dítěte stačí pro vstup do školy.

Každá škola si organizuje zápis do prvních tříd nezávisle. Znamená to, že zápisy na základních školách jsou různorodé. Některé školy připraví pro budoucí prvňáčky stanoviště, kterými děti doprovází jejich rodiče. Jiné školy upřednostňují zápis pomocí rozhovoru, který může být doplněn jednoduchým orientačním testem školní připravenosti dítěte.

Učitelky během zápisu sledují, jak dítě komunikuje, zda je schopno soustředit se na daný úkol, jak drží tužku a jaká je jeho úroveň rozumových schopností. Své poznatky si zapisují do připraveného zápisového archu.

Zápis do prvních tříd většina škol organizuje ve dvou dnech a v předem vymezených hodinách. Rodiče se nemusí předem objednávat, sami si vyberou čas, kdy s dítětem přijdou.

V některých základních školách poprosí rodiče, aby u zápisu nebyli a zůstali na chodbě. Tímto sledují, zda je dítě schopno odloučení od rodičů a plnění zadaných úkolů samostatně, zda nepláče a dokáže samostatně odpovídat na jednoduché otázky. Jinde rodiče aktivně zapojí.

Plnění povinnosti školní docházky

„Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce a to v době od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad povinné školní docházky. Dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.

Podmínkou přijetí dítěte narozeného v období od září do konce prosince k plnění povinné školní docházky podle věty druhé je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení. Podmínkou přijetí dítěte narozeného od ledna do konce června doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, která k žádosti přiloží zákonný zástupce.“ (Školský zákon č. 561/2004 Sb.)

Odklad povinné školní docházky

„ Při zápisu do prvního ročníku základní škola informuje zákonného zástupce dítěte o možnosti odkladu povinné školní docházky. Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.

Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok.“ (Školský zákon č. 561/2004 Sb.)

Předčasný nástup

Ze zákona vyplývá, že povinná školní docházka začíná v šesti letech dítěte. Může však za určitých okolností (zejména při celkové vyspělosti dítěte a vysokém nadání) začít už dříve.

O předčasném nástupu k základnímu vzdělávání vydá ředitel školy rozhodnutí. V případě negativního výsledku řízení není nutné, aby se dítě následující rok dostavilo k zápisu. Všeobecně se počítá s tím, že dítě nastoupí do školy ve školním roce uvedeném na rozhodnutí.

Pokud zákonný zástupce dítěte uvažuje o předčasném nástupu dítěte do základní školy, např. z důvodu výrazné vyspělosti sociální i intelektuální, nebo na základě doporučení učitelky mateřské školy a dětského lékaře, bude ke své žádosti potřebovat:

- Vyplněný formulář- žádost o předčasný nástup dítěte k základnímu vzdělávání
- Zprávu pedagogicko- psychologické poradny
- Doporučující posouzení příslušného dětského nebo odborného lékaře.

4 ŠKOLA JAKO INSTITUCE

Povinná školní docházka v České republice je devítiletá a zajišťují ji základní školy. „Rodiče si mohou vybírat z nabídky různých základních škol. Jedním z kritérií výběru základní školy může být její velikost. Existují tzv. plně organizované školy, kde se učí žáci všech devíti ročníků, ale v některých místech (často v malých obcích) jsou zřízeny školy neúplně organizované, které nemají všechny ročníky- je v nich např. jen první stupeň.“ (Kropáčková, 2008, s. 58).

Některé obce zřizují malotřídní základní školy, protože mají málo dětí v obci a jejím okolí. V těchto školách je v jedné třídě spojeno více ročníků, tzv. malotřídka, spojením pěti ročníků do jedné třídy vzniká tzv. jednotřídka.

Základní škola je v České republice rozdělena na dva stupně, primární a sekundární. Běžněji se však používá označení první a druhý stupeň. První stupeň je složen z pěti ročníků (první až pátá třída) a druhý stupeň ze čtyř ročníků (šestá až devátá třída).

Žáci po úspěšném absolvování prvního stupně mohou pokračovat ve vzdělávání na druhém stupni základní školy nebo mohou studovat na osmiletém gymnáziu či konzervatoři, nebo na šestiletém gymnáziu (po ukončení sedmého ročníku základní školy).

V současné době se základní školy liší podle svého zřizovatele. Setkáváme se tedy se státními základními školami, soukromými základními školami a s církevními základními školami.

Státní základní školy jsou bezplatné, na soukromých základních školách se platí školné. Zřizovatelem církevních základních škol je především římskokatolická církev, ale i například československá evangelická církev nebo pražská židovská obec. Církevní základní školy neslouží jen pro děti z věřících rodin, ale mohou se do ní hlásit i děti bez náboženského vyznání. Musí však splnit podmínky přijetí a akceptovat duchovní zaměření školy. (Kropáčková, 2008)

Dalším kritériem při posuzování výběru základní školy může být koncepce vzdělávání. V České republice se po roce 1989 objevily tzv. „netradiční školy“. V současné době je známe spíše pod názvem „Alternativní školy“.

Průcha (2004, s. 17) vysvětluje, že alternativní vzdělávání je „odlišné od vzdělávání nabízeného státem nebo jinými tradičními institucemi“. Odlišnost může spočívat ve specifikách obsahu vzdělání, v organizaci a metodách výuky, v hodnocení výsledku žáků aj.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 16)

Tyto školy používají jiné metody výuky, důraz je kladen na nefrontální způsob práce s žáky (např. prožitkové učení, škola hrou, skupinová výuka, projektové vyučování), školy používají jiných metod hodnocení např. slovního hodnocení. (Kropáčková, 2008)

Práva a povinnosti dítěte mladšího školního věku

Vstup do základní školy představuje pro dítě výraznou změnu v organizaci času než v době, kdy navštěvovalo mateřskou školu. Dítě musí plnit více úkolů a to i v předepsaném čase, i když se mu zrovna nechce. Do popředí vystoupí povinnosti a hra jde stranou. Dokonce i většina rodičů si myslí, že vstupem do školy by si dítě již nemělo hrát a mělo by plnit pouze školní povinnosti. „Z vývojově psychologického hlediska je však hra u dítěte školního věku velmi důležitým motorem rozvoje osobnosti, udržení psychiky v dobré kondici, prevencí vyhasnutí, ale i zdrojem radosti a slasti a v neposlední řadě i mnoha poznatků a zkušeností.“ (Mertin, 2011, s. 181)

Období nástupu dítěte do školy není žádným předělem mezi hrou a školními povinnostmi. Změní se pouze doba strávená nad hrou, která se zkracuje. Naopak se zvyšuje doba strávená nad školními povinnostmi. Aby dítě své povinnosti zvládalo bez problémů, snaží se učitelé dovednosti a znalosti u dětí učit hravou formou než pouhým mechanickým biflováním.

Dítě mladšího školního věku potřebuje ke svému rozvoji i volnou aktivitu, při níž si stanovuje vlastní pravidla a rytmus. Vybírá si, s kým bude hrát a čím se bude zabývat.

Samo si určuje začátek i konec. Rozšiřují se rovněž možnosti trávení volného času v kroužcích, při sportu apod.

Mezi školní povinnosti patří vypracovávání domácích úkolů a domácí příprava. Pro některé rodiče a jejich dítě je to někdy nesplnitelný úkol. Mnohdy dítě mladšího školního věku ani neví, co má dělat, nebo se mu nechce a práci odbývá. Někdy má zase mnoho kroužků a chodí s rodiči domů pozdě večer, kdy jsou již všichni unaveni. Poté se mnohdy objeví otázka, zda je potřeba zadávání domácích úkolů a potřeba domácích příprav. Dítě by se mělo odpoledne věnovat jiným aktivitám, než dělá ve škole. Na druhé straně škola nemá dostatek času na osvojení některých dovedností (např. čtenářské dovednosti) u všech dětí. Proto je na rodině, aby s dítětem doma dané učivo procvičovala. Pravidelnou domácí přípravou si dítě vypěstuje návyk, že do školy je potřeba se připravovat. S pomocí rodičů domácí úkol zvládne lépe a zbyde mu dostatek času na jiné činnosti.

Práva a povinnosti učitele

„Kdo je to dobrý učitel?“ Je to především člověk, který má rád děti, společně se s nimi raduje, umí se s nimi přátelit a bere si k srdci dětské radosti, ale i starosti. Učitel věří, že každé dítě se může stát dobrým člověkem, zná dětskou duši a nezapomíná, že i on sám byl dítětem.

„Dobrým učitelem je také ten, kdo dobře zná svůj obor, jemuž vyučuje, miluje ho a je obeznámen s nejnovějšími pedagogickými trendy i výzkumy.“ (Kreisllová, 2008, s. 22) Rodiče i vedení školy kladou velký důraz na výběr dobrého učitele pro první třídu. Učitel by měl být skvělým odborníkem, mít všestranné pedagogicko- psychologické schopnosti.

Na začátku školní docházky máme jako učitelé pro dítě větší význam než kdykoli později. Prvňák vnímá osobnost učitele nekriticky a učitel se pro něj stává autoritou.

Povinností učitele je poskytovat dostatek času a příležitostí dětem pro sdílení vlastních zkušeností, pocitů a myšlenek. Učitel by měl využívat dřívějších znalostí a vědomostí dětí a podporovat vzájemné diskuse. Navzájem si s dětmi pomáhat a spolupracovat.

Učitel je pro dítě vzorem. Měl by do třídy vstupovat vždy s úsměvem a pozitivně naladěm. Používat humor, radovat se, a být nadšený. Učitel by měl u dětí oceňovat každou snahu a úsilí. Každé dítě přijímat jako jedinečnou osobnost, respektovat a vnímat ji. Dítěti musí učitel důvěřovat, komunikovat s ním vstřícným a přátelským způsobem. Učitel musí děti oslovovat jmény.

„Odbornost učitele spočívá ve vhodné organizaci vyučování, přiměřené volbě metod a forem práce“ (Kreisllová, 2008, s. 22)

Formy a metody práce musí v první třídě odpovídat věkovým zvláštnostem šestiletých dětí. Úkolem učitele dětí prvního ročníku není jen naučit děti číst, psát a počítat, ale rozvíjet klíčové kompetence, které dětem usnadňují samotné učení. (Kreisllová, 2008)

Práva a povinnosti rodičů

Vstup dítěte do první třídy znamená pro rodinu velkou změnu. „Rodiče by si měli udělat na dítě dostatek času, ptát se ho, zajímat se nejen, co ve škole dělalo, ale také co nového zažilo, co se mu líbilo, co ho překvapilo.“ (Kropáčková, 2008, s. 102)

Rodiče musí dát dítěti prostor, aby vyprávělo o svých nových zážitcích. Dostatečně dítě motivovat, hodně povzbuzovat, ale na druhé straně jej vést k pečlivosti, důslednosti, samostatnosti a zodpovědnosti. Dítě nesmí být přetěžováno, musí mít dostatek času na odpočinek a volnou hru.

Domácí příprava na vyučování by měla být pravidelná, v klidném prostředí. Činnosti by měly být střídány.

Rodiče nesmí zapomínat na každodenní kontrolu školních potřeb a pomůcek a připravovat věci do aktovky společně se svým prvňáčkem na druhý den. Rodiče by měli učitele informovat o tom, zda má dítě zdravotní problémy, zda užívá léky, nebo má nějaké zdravotní omezení.

„Nastupuje-li dítě do první třídy a nemá v ní žádné kamarády, měli by mu rodiče umožnit v rámci mimoškolních aktivit kontakt se spolužáky, aby je dítě mohlo lépe poznat a navázat kamarádství.“(Kropáčková, 2008, s. 103)

Rodiče by měli vědět, s kým jejich dítě sedí v lavici, jak se cítí v novém kolektivu, koho ve třídě zná. Chválit dítě i za sebemenší úspěch a nezastrašovat ho školou. Obrnit se trpělivostí a mít pochopení pro případné počáteční potíže dítěte. Je důležitá komunikace mezi rodiči, paní učitelkou a paní vychovatelkou ve školní družině. (Kropáčková, 2008)

5 KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY A JEJICH NÁVAZNOST

5.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje požadavky, pravidla a podmínky pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti, které probíhají v institucích, zařazených v síti škol. Pravidla, podmínky a požadavky jsou závazné pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách, které mají upravený program podle speciálních potřeb dětí a v přípravných třídách základních škol.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání představuje zásadní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů a jejich uskutečňování.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je určen společným rámcem, který je potřeba zachovávat. Je otevřený pro učitele, pro školu i pro děti a vytváří podmínky k tomu, aby si každá škola sama mohla, za předpokladu dodržení společných pravidel, vytvářet svůj vlastní školní vzdělávací program a ten realizovat.

S platností školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) se rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání stává směrodatným dokumentem, a to nejen pro pedagogy předškolního vzdělávání, ale také pro zřizovatele vzdělávacích institucí i jejich odborné a sociální partnery.

5.1.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání byl formulován tak, aby v souladu s odbornými požadavky současné kurikulární reformy:

- Akceptoval přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a ty promítal do forem, obsahu a metod vzdělávání
- Umožňoval rozvoj a vzdělávání každého jedince v rozsahu jeho individuálních potřeb a možností

- Zaměřoval se na vytváření základů klíčových kompetencí dosažitelných v období předškolního vzdělávání
- Definoval kvalitu předškolního vzdělávání z hlediska podmínek, obsahu, i výsledků a cílů, které má přinášet.
- Zajišťoval srovnatelnou pedagogickou účinnost vzdělávacích programů
- Vytvářel prostor pro rozvoj různých programů a koncepcí mateřských škol
- „Umožňoval mateřským školám využívat různých forem i metod vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem i potřebám.“ (Smolíková, 2004, s. 6)

5.1.2 Systém vzdělávání a jeho organizace

Školským zákonem se předškolní vzdělávání stává legitimní součástí systému vzdělávání.

„Koncepce předškolního vzdělávání je založena na týchž zásadách, jako ostatní obory a úroveň vzdělávání a řídí se s nimi společnými cíli: orientuje se k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání.“ (Smolíková, 2004, s. 7)

Mateřská škola je legislativně zařazena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy. Proto se v procesu vzdělávání i v jeho organizaci řídí pravidly jako ostatní školy.

Předškolní vzdělávání je organizováno pro děti ve věku od 3 do 6 let (7 let) „... školský zákon umožňuje odložit povinnou školní docházku nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku“ (Smolíková, 2004, s. 7)

Poskytování předškolního vzdělávání je podle školského zákona veřejnou službou.

Mateřská škola se dělí dle organizace na třídy. Do tříd je možno zařazovat děti jak stejného tak i různého věku, děti se speciálními vzdělávacími potřebami a vytvářet tak integrované třídy.

5.1.3 Pojetí předškolního vzdělávání

Úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem přiměřených a mnohostranných podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání by mělo dostatečně obohacovat denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytovat dítěti odbornou péči. Předškolní vzdělávání má usilovat o to, aby první vzdělávací krůčky dítěte stály na pevném základě, aby byly odborně vedené, lidsky a společensky hodnotné. Čas prožitý v mateřské škole, by měl být čas radostný, dítěti přinášející dobrý základ pro jeho budoucí život a vzdělávání.

Předškolního vzdělávání má také usnadňovat dítěti jeho životní a vzdělávací cestu. Jeho úkolem je rozvíjet osobnost dítěte, jeho tělesný a psychický vývoj. Udržovat spokojenost dítěte, jeho zdraví a pohodu. Předškolní vzdělávání pomáhá dítěti chápat okolní svět, vhodně jej motivuje k poznávání a učení, učí dítě žít ve společnosti ostatních dětí.

Je důležité vytvářet dítěti dobré předpoklady pro pokračování ve vzdělávání a to tím, že budeme podporovat individuální rozvojové možnosti dětí, umožňovat dítěti dospět v době, kdy opouští mateřskou školu, respektive dosáhne takové úrovně osobního rozvoje a učení, které je pro něj dosažitelné.

Předškolní vzdělávání může plnit i diagnostický úkol, zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, a to tak, že poskytne včasnou speciálně pedagogickou péči. Tím může zvýšit jeho životní a vzdělávací šance.

Metody a formy práce

Předškolní vzdělávání se přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí předškolního věku.

Dítě v mateřské škole potřebuje vhodné vzdělávací prostředí, obsahově bohaté, bezpečné, aby se mohlo dostatečně projevit, zabavit a zaměstnat přirozeným dětským způsobem.

Vzdělávání má být důsledné, vázáno k individuálním potřebám a možnostem jednotlivců, včetně specifických vzdělávacích potřeb.

Je nutné, aby vzdělávání pedagogem vycházelo z jeho pedagogické analýzy a to z pozorování a uvědomění si individuálních potřeb jednotlivce. Pedagog by měl znát aktuální stav i konkrétní prožitky dítěte. Sledovat jeho rozvojové i vzdělávací pokroky. Jen tak lze docílit toho, aby dítě bylo cíleně motivováno, podněcováno k učení, dle jeho schopností a možností.

Děti jsou vzdělávány v jedné třídě bez ohledu na věk, jejich rozdílné schopnosti a učební předpoklady.

Vhodně zvolené metody jsou metody prožitkové a metody kooperativního učení hrou a činnostmi dětí. Tyto metody vychází z přímého zážitku dítěte, podporují dětskou zvědavost, potřebu objevovat, motivují dítě k učení.

Je důležité poskytovat dítěti dostatek prostoru pro jeho spontánní aktivity a vlastní plány. Pedagog by měl v dostatečné míře poskytovat dítěti možnost přirozené nápodoby, poskytovat vzory chování a postoje nazývané jako spontánní sociální učení.

Je však důležité i kombinovat aktivity spontánní s řízenými tak, aby byly provázané a vyvážené. A to za předpokladu, že budou vyhovovat potřebám a možnostem předškolního dítěte. Tuto specifickou formu můžeme nazvat didakticky zacílená činnost, která je pedagogem přímo nebo nepřímo motivována.

Jedná se o vzdělávací nabídku, a záleží tedy na individuální volbě a aktivní účasti dítěte. Pedagog má probouzet v dítěti aktivní zájem a chuť naslouchat a objevovat. Proto musí být činnosti zajímavé a pedagog musí zajistit vhodné prostředí a pomůcky a nabízet dítěti příležitosti jak porozumět sobě a všemu kolem něj.

„ V předškolním vzdělávání je potřeba uplatňovat integrovaný přístup. Vzdělávání by mělo probíhat na základě integrovaných bloků, které nerozlišují vzdělávací oblasti či složky, ale které nabízejí dítěti vzdělávací obsah v přirozených souvislostech, vazbách a vztazích. Obsah bloků by měl vycházet ze života dítěte, být pro ně smysluplný, zajímavý a užitečný.“ (Smolíková, 2004, s. 9)

I při tomto způsobu práce, by měly být využívány metody a prostředky specifických didaktik jednotlivých oborů výchovně vzdělávacích činností. Musí ovšem odpovídat psychologickým a didaktickým specifikám předškolního vzdělávání.

5.1.4 Cíle předškolního vzdělávání

Předškolní výchova podporuje a rozvíjí osobnost dítěte předškolního věku, vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání a napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání.

Cílovými kategoriemi jsou:

- Rámcové cíle
- Dílčí cíle
- Dílčí výstupy
- Klíčové kompetence

Tyto cílové kategorie jsou propojené a vzájemně spolu korespondují. Vědomé sledování a naplňování stanovených záměrů by mělo vést k dosahování výstupů.

1. Rámcové cíle

Cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet dítě po stránce fyzické, psychické a sociální. Pokusit se docílit toho, aby na konci předškolního období bylo dítě relativně samostatnou osobností, pokud možno zvládající takové nároky života, které jsou na něho běžně kladeny, a zároveň zvládnout ty nároky, které ho v budoucnu čekají.

Pedagogové by měli při své práci denně sledovat:

- rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
- osvojení základů hodnot
- získání samostatnosti a schopnosti projevit se samostatně ve svém okolí

Tyto cíle je potřeba vnímat a naplňovat je, jen tak ve vzdělávání docílíme vytvoření základních klíčových kompetencí. Pedagog si musí uvědomit, že tyto cíle jsou přirozené

a všudy přítomné. Objevují se nejen při řízených aktivitách, ale i při různých každodenních běžných situacích. Pedagog musí mít na zřeteli i to, že na dítě může působit tak, že ho v naplňování cílů podporuje, ale může dítěti bránit i v jeho naplňování.

2. Dílčí cíle

Dílčí cíle vyjadřují, co by měl pedagog v průběhu předškolního vzdělávání sledovat a co by měl u dítěte podporovat. Vyjadřují konkrétní záměry příslušející dané vzdělávací oblasti.

3. Dílčí výstupy

Obsah předškolního vzdělávání představuje hlavní prostředek vzdělávání předškolního dítěte. Rámcový vzdělávací program je vymezen tak, aby naplňoval vzdělávací záměry a dosahoval vzdělávacích cílů. Vzdělávací obsah je formulován v podobě učiva a očekávaných výstupů, a to obecně a záměrně.

Vzdělávací obsah je stanoven pro celou věkovou skupinu společně, tj. pro děti od 3 do 6 (7) let. Vzdělávací obsah představuje kompaktní, vnitřně propojený celek, učivo je vyjádřeno pomocí činností, popřípadě v podobě příležitostí.

Očekávané výstupy mají činnostní povahu. Jednotlivé oblasti se vzájemně prolínají a ovlivňují. Je nutné, aby pedagog myslel a zachovával myšlenku, že čím víc budou oblasti propojovány, tím více bude vzdělávání přirozenější, účinnější a hodnotnější.

Tyto výstupy jsou formulovány pro dobu, kdy dítě předškolního věku ukončuje předškolní vzdělávání, dosažení jsou pro dítě nepovinná. Každé dítě dosahuje takových výstupů, které jsou pro něj dosažitelné. Pedagog se má snažit o to, aby každé dítě získalo co nejvíce.

5. 1. 5 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence zastupují v současném vzdělávání cílovou kategorii v podobě výstupů. V kurikulárních dokumentech jsou formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, postojů, schopností a hodnot důležitých pro uplatnění a rozvoj každého jedince.

Klíčové kompetence jsou soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů, které se vzájemně propojují a doplňují.

Již v předškolním věku mohou být vytvářeny základy klíčových kompetencí, významné nejen pro začátek systematického vzdělávání, ale i pro jeho další životní etapy.

Předpokládá se, že dítě by mohlo na konci předškolního věku dosáhnout klíčových kompetencí na této úrovni:

Kompetence k učení

- Soustředěně pozoruje, objevuje a zkoumá, experimentuje, všímá si souvislostí, užívá jednoduché pojmy, znaky a symboly.
- Získané zkušenosti uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení.
- Má základní poznatky o světě lidí, přírodě, kultuře i technice, které dítě obklopuje, o jeho proměnách a rozmanitostech, orientuje se v dění a v prostředí ve kterém žije.
- Klade otázky a hledá na ně odpovědi, všímá si aktivně co se kolem něho děje, chce porozumět jevům, dějům a věcem, které kolem sebe vidí, raduje se ze svého úspěchu.
- Učí se spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost, záměrně si pamatuje, co začalo a co dokončilo.
- Dovede postupovat podle pokynů, je schopno se dobrat k výsledkům.
- „ Odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých“ (Smolíková, 2004, s. 12)
- Pokud se mu dostává ocenění a uznání, učí se rádo.

Kompetence k řešení problémů

- „Všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí, přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem.“
(Smolíková, 2004, s. 12)
- Řeší ty problémy, na které sám stačí, snaží se řešit opakující se situace samostatně, náročnější situace řeší s dopomocí dospělého.
- Problémy řeší na základě přímé zkušenosti, postupuje cestou pokus a omyl, experimentuje a zkouší, vymýšlí nová řešení problémů a situací, má vlastní a originální nápady, využívá dosavadních zkušeností, fantazie a představivosti.
- Při řešení praktických i myšlenkových problémů užívá logických, matematických i empirických postupů, pochopí jednoduchá řešení úloh a využívá je v dalších situacích.
- Upřesňuje si početní představy, používá číselné a matematické pojmy, vnímá elementární matematické souvislosti.
- Rozlišuje řešení, která vedou k cíli, dokáže volit mezi řešeními, která jsou a nejsou funkční.
- Chápe, že neřešení problému nevede k cíli, ale že včasné a uvážlivé řešení je výhodou, uvědomuje si, že svou aktivitou může situaci ovlivnit.
- Nebojí se chybovat, pokud dochází k pozitivnímu ocenění nejen za úspěch, ale i za snahu.

Kompetence komunikativní

- Ovládá řeč, komunikuje ve vhodně zvolených větách, samostatně vyjadřuje myšlenky, svá sdělení, otázky a odpovědi, rozumí slyšenému, reaguje a vede smysluplný dialog.
- Dokáže sdělovat své prožitky, pocity a nálady a vyjadřovat je různými prostředky jako např. řečovými, výtvarnými, dramatickými nebo hudebními.
- Domlouvá se slovy i gesty, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu a funkci.
- Chápe, že být komunikativní a bez ostychu komunikovat je výhodou.
- Ovládá dovednosti, které předchází čtení a psaní.

- Rozšiřuje svou slovní zásobu při aktivní komunikaci se svým okolím.
- Dovede využívat komunikativní prostředky, se kterými se setkává jako např. knížky, počítač, encyklopedie, telefon.
- Již také ví, že se dá s lidmi dorozumívat i jinými jazyky a že je možno se jim učit, má vytvořeny základní předpoklady k učení se cizím jazykům.

Kompetence sociální a personální

- Domlouvá se a spolupracuje při společných činnostech, dokáže se prosadit, ale i podřídit, uplatňuje základní společenské pravidla a návyky. Je připravené vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy.
- Napodobuje modely mezilidských vztahů, které vidí ve svém okolí.
- Podílí se na společných činnostech a rozhoduje o svých činnostech samostatně, umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej.
- Uvědomuje si, že nese důsledky za své chování a jednání.
- Rozpozná nevhodné chování, vnímá nespravedlnost a agresivitu, projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým.
- Přijímá povinnosti a pravidla a přizpůsobí se jim.
- Odmítne nevhodné chování i komunikaci, chová se obezřetně v neznámých situacích.
- „ je schopno chápat, že lidé se různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem.“ (Smolíková, 2004, s. 14)
- Brání se projevům násilí jiného dítěte, ubližování a ponižování, chápe, že nespravedlnost a agresivita se nevyplácí a je lépe je řešit dohodou.

Kompetence činnostní a občanské

- Učí se plánovat svoje činnosti a hry, organizuje, třídí a vyhodnocuje.
- Poznává svoje slabé stránky a využívá své silné stránky.
- Dokáže se přizpůsobit daným okolnostem, odhaduje rizika svých nápadů.
- Chápe, že se může rozhodovat sám, ale nese za svá rozhodnutí odpovědnost.

- Přistupuje odpovědně ke svým povinnostem, má smysl pro povinnost ve hře, učení i práci.
- Váží si práce a úsilí druhých.
- Zajímá se o to, co se kolem něj děje.
- Chápe, že aktivní zájem o okolí je pro něj přínosem a naopak lhostejnost a nevšímavost mají nepříznivé důsledky.
- Snaží se chovat podle své dětské představy v souladu se základními lidskými hodnotami.
- Spoluvytváří pravidla pro soužití s vrstevníky.
- Chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, uvědomuje si svá práva i práva druhých, hájí je a respektuje.
- Chápe, že svým chováním ovlivňuje prostředí, ve kterém žije.
- Dbá nejen na svoje zdraví a bezpečí, ale i na zdraví a bezpečí druhých, chová se odpovědně.

Soubor klíčových kompetencí nabízí pedagogům jasnou představu oč usilovat a kam směřovat. Slouží k vymezení odpovídajícího vzdělávacího obsahu jako prostředku k jejich vytváření. Úroveň kompetencí vyjadřuje očekávaný vzdělávací přínos předškolního vzdělávání.

5.1.6 Vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblasti jsou zpracovány tak, aby byly pro pedagogy srozumitelné a aby mohli s jejich obsahem dále pracovat.

Každá oblast zahrnuje tyto vzájemně propojené kategorie: dílčí cíle, vzdělávací nabídku a očekávané výstupy.

Vzdělávací nabídka představuje soubor praktických a intelektových činností, vhodných k naplňování cílů a k dosahování výstupů. Pedagogové by měli tuto nabídku respektovat a tvůrčím způsobem ji konkretizovat. Nabízené činnosti by měly být mnohostranné a pestré, a měly by odpovídat konkrétním možnostem a potřebám dětí.

Očekávané výstupy jsou formulovány tak, aby měly charakter způsobilostí. Jedná se o vzájemné propojení jednotlivých schopností, poznatků a dovedností kognitivních i praktických, dítětem prakticky využitelné. Dosažení těchto výstupů není pro dítě povinné. Každé dítě, které opouští mateřskou školu, může dosahovat těchto výstupů v míře odpovídající jeho individuálním potřebám a možnostem. Úkolem pedagogů je, aby děti získaly co možná nejvíce.

Vzdělávací obsah v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně- kulturní, environmentální.

- Tyto oblasti jsou nazvány:
1. Dítě a jeho tělo
 2. Dítě a jeho psychika
 3. Dítě a ten druhý
 4. Dítě a společnost
 5. Dítě a svět

5.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

„V souladu s principy kulikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních- státní a školní.“ (Jeřábek, Tupý, 2013, s. 5)

Státní úroveň představují Rámcové vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vymezují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy- předškolní, základní a střední vzdělávání.

Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Rámcové vzdělávací programy vycházejí z nové strategie vzdělávání zdůrazňující klíčové kompetence a jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a dbá na uplatnění

získaných dovedností a vědomostí v životě. Vycházejí z koncepce celoživotního učení, formulují očekávanou úroveň vzdělání a podporují profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

5.2.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách inovován, podle měnících se potřeb společnosti a měnících se potřeb a zájmů žáků.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání navazuje svým obsahem a pojetím na Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání. Vymezuje vše co je nezbytné a společné v povinném základním vzdělávání žáků.

Dále specifikuje úroveň klíčových kompetencí, jíž by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání, a vymezuje vzdělávací obsah.

Zařazuje průřezová témata jako závaznou součást základního vzdělávání a stanovuje standardy pro základní vzdělávání.

Podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu. Předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod a forem výuky. Umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

5.2.2 Systém vzdělávání a jeho organizace

Tendence ve vzdělávání, které navozuje na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a podporuje jej.

- Při dosahování cílů základního vzdělávání zohledňovat potřeby a možnosti žáků.
- Podle možností a potřeb žáků uplatňovat variabilnější organizaci a individualizaci výuky.

- Vytvářet širší nabídku povinně volitelných předmětů.
- Vytvářet příznivé emocionální, sociální a pracovní klima.
- Ve vzdělávání zachovat co nejdéle heterogenní skupiny a nevyčleňovat žáky do speciálních tříd a škol.
- Zvýraznit potřebnou spolupráci se zákonnými zástupci žáků.

Organizaci základního vzdělávání s možností zřízení přípravných tříd základní školy upravuje § 46 a § 47 zákona č. 561/2004 Sb. Průběh základního vzdělávání se řídí § 49 a § 50 zákona č. 561/2004 Sb. Podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve vyhlášce č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky a ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

5.2.3 Pojetí základního vzdělávání

Základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a také na výchovu v rodině. Tuto etapu vzdělávání absolvuje povinně celá populace žáků ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních.

Základní vzdělávání na 1. stupni (1 až 5 ročník) usnadňuje přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do povinného a pravidelného systematického vzdělávání.

Je založeno na rozvíjení individuálních potřeb, na poznávání, respektování a na zájmech každého žáka. Vzdělávání s uplatněním odpovídajících metod motivuje žáky k dalšímu učení, vede je k poznávání.

Základní vzdělávání vyžaduje podnětné a tvůrčí prostředí, které stimuluje a povzbuzuje žáky a snaží se, aby každého žáka vzdělávání prostřednictvím výuky optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělávání. K tomu se vytváří i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Je důležitá vstřícná a přátelská

atmosféra, která vybízí žáky ke studiu, k práci i činnostem dle jejich zájmů. Poskytuje jim prostor a čas k aktivnímu učení.

Hodnocení výkonů a pracovních výsledků žáků musí být postaveno na plnění konkrétních a splnitelných úkolů. Žáci musí mít možnost zažít si úspěch, nebát se chyb a umět s nimi pracovat.

5.2.4 Cíle základního vzdělávání

„Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělávání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání“. (Jeřábek, Tupý, 2013, s. 8)

V základním vzdělávání se usiluje o naplňování těchto cílů:

- Umožňovat žákům osvojovat si strategie učení a motivovat žáky pro celoživotní učení.
- Podporovat žáky v tvořivém myšlení, logickém uvažování a při řešení problémů.
- Pomáhat žákům k všestranné a otevřené komunikaci.
- Rozvíjet u žáků schopnost spolupráce, respektu práce a úspěchu vlastních i druhých.
- Podněcovat u žáků, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, aby uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti.
- Vytvářet u žáků potřebu pozitivních citů v chování a jednání, v prožívání životních situací.
- Učit žáky žít společně s ostatními lidmi.
- Pomáhat žákům rozvíjet jejich schopnosti a uplatňovat je společně s osvojenými vědomostmi a dovednostmi. Chránit a rozvíjet fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně zodpovědný.
- Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem. Toleranci ke kulturám a duchovním hodnotám.

5.2.5 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence jsou souhrn vědomostí a dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince ve společnosti.

Jejich výběr pochází z obecně přijímaných hodnot ve společnosti a z představ o tom, které kompetence přispívají ke vzdělávání jedince, k jeho spokojenému životu.

Klíčové kompetence se různě prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. K jejich utváření a rozvíjení musí přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.

Kompetence k učení

- Využívá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení, plánuje a organizuje vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu.
- Vyhledává a třídí informace na základě jejich pochopení, efektivně je využívá v procesu učení i v praktickém životě.
- Utváří si komplexnější pohled na matematické, přírodní a společenské jevy díky propojení poznatků z různých vzdělávacích oblastí.
- Pozoruje a experimentuje, výsledky porovnává, posuzuje a vyvozuje z nich závěry.
- Poznává cíl a smysl učení, má pozitivní vztah k učení, zhodnotí vlastní pokrok, naplánuje si způsob jak zdokonalit své učení.

Kompetence k řešení problémů

- Vnímá problémové situace ve škole i mimo školu, rozpozná problém a naplánuje jeho řešení.
- Vyhledá informace a způsob řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti, nenechá se odradit nezdarem.
- Sám řeší problém a volí vhodné postupy.

- Prakticky ověřuje správnost řešení problému, sleduje vlastní pokrok v řešení problému.
- Činí uvážlivá rozhodnutí, kriticky myslí, je schopen je obhájit a uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí.

Kompetence komunikativní

- V logickém sledu formuluje a vyjadřuje své myšlenky, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně.
- Naslouchá druhým lidem a vhodně na ně reaguje, zapojuje se do diskuse, obhajuje svůj názor.
- Rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, přemýšlí o nich a vhodně na ně reaguje.
- Využívá komunikační a informační prostředky pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolím.
- Získané komunikativní dovednosti využívá k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití.

Kompetence sociální a personální

- Spolupracuje ve skupině, podílí se s pedagogy na vytváření pravidel práce ve skupině, pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce.
- Utváří příjemnou atmosféru v týmu, svým chováním přispívá k upevnování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni sám požádá.
- Chápe potřebu spolupracovat s druhými ve skupině, oceňuje zkušenosti druhých, přispívá k debatě ve třídě.
- Utváří si pozitivní představu o sobě samém, která jej podporuje v sebedůvěře a samostatném rozvoji.

Kompetence občanské

- Respektuje druhé lidi, chápe jejich přesvědčení, je schopen vcítit se do jejich situace. Uvědomuje si povinnost postavit se proti násilí jak fyzickému tak psychickému.
- Je si vědom svých práv a povinností, chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy.
- Chová se zodpovědně a to i v krizových situacích, poskytne dle svých možností účinnou pomoc.
- Chrání a oceňuje naše tradice, kulturní a historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k umění, má smysl pro kulturu a tvořivost. Zapojuje se do kulturního dění a sportovních aktivit.
- Respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, chápe základní ekologické souvislosti.

Kompetence pracovní

- Používá bezpečně nástroje, vybavení, správné materiály, dodržuje vymezená pravidla.
- K výsledkům pracovní činnosti přistupuje z hlediska kvality, funkčnosti a hospodárnosti, z hlediska svého zdraví a zdraví druhých, z hlediska ochrany životního prostředí a ochrany kulturních a společenských hodnot.
- Získané znalosti a zkušenosti využívá v jednotlivých vzdělávacích oblastech, v zájmu vlastního rozvoje a přípravy na budoucnost.
- Rozvíjí své podnikatelské myšlení, chápe podstatu a riziko podnikání.

5.2.6 Vzdělávací oblasti

„Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory“. (Jeřábek, Tupý, 2013, s. 14)

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyky)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou vymezeny Charakteristickou vzdělávací oblastí, ta vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání a charakterizuje vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů dané vzdělávací oblasti.

Na charakteristiku navazuje Cílové zaměření vzdělávací oblasti. Ta vymezuje, k čemu je žák prostřednictvím vzdělávacího obsahu veden, aby byl schopen dosahovat klíčových kompetencí.

Praktického propojení vzdělávacího obsahu s klíčovými kompetencemi je dáno tím, že si každá základní škola vypracovává svůj Školní vzdělávací program (ŠVP) a na základě cílového zaměření vzdělávací oblasti si stanovuje ve svém ŠVP výchovné a vzdělávací strategie.

Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů je tvořen očekávanými výstupy a učivem. Na 1. stupni základních škol je vzdělávací obsah členěn na 1. období (1. až 3. ročník) a 2. období (4. až 5. ročník).

Očekávané výstupy mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v běžném životě a ověřitelné. Vymezují předpokládanou způsobilost využívat osvojené učivo v praktických situacích a v běžném životě.

„ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání stanovuje očekávané výstupy na konci 3. ročníku (1. období) jako orientační (nezávazné) a na konci 5. Ročníku (2. období) a 9. ročníku jako závazné.“ (Jeřábek, Tupý, 2013, s. 14)

Učivo je v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání strukturováno do jednotlivých tematických okruhů a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Učivo vymezené v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, je doporučené školám k distribuci a k dalšímu rozpracování do jednotlivých ročníků nebo delších časových úseků. Na úrovni ŠVP se stává učivo závazným.

Standardy, které jsou vloženy jako Příloha 1 Standardy pro základní vzdělávání, jsou určeny na pomoc školské praxi a jejich smyslem je účinně napomáhat při dosahování cílů stanovených v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání.

Základní škola si rozčlení vzdělávací obsah do vyučovacích předmětů a rozpracuje, doplní v učebních osnovách tak, aby zaručeně směřoval k rozvoji klíčových kompetencí.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání umožňuje propojení vzdělávacího obsahu více vzdělávacích oborů na úrovni témat, tematických okruhů, případně vzdělávacích oborů. Základní podmínkou funkčního propojení je kvalifikovaný učitel.

5.3 Komparace kurikula pro preprimární a primární vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání stanovuje vzdělanostní základ, na který může navazovat základní vzdělávání, a jako takový představuje zásadní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů i jejich uskutečňování.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání určuje společný rámec. Je otevřený pro školu, učitele i pro děti a vytváří podmínky k tomu, aby si každá základní škola vytvořila a realizovala svůj vlastní školní vzdělávací program.

Předškolní vzdělávání má za úkol vytvářet dobré předpoklady pro pokračování ve vzdělávání tím, že za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí.

V zájmu propojenosti a plynulé návaznosti předškolního a základního vzdělávání je nutné, aby základní škola, zejména v počátcích své práce s dítětem, počítala s přirozenými rozdíly ve vzdělávacích možnostech i výkonech dětí, brala v úvahu psychologická a didaktická specifika vzdělávání dětí a promítala tyto zřetele do forem a metod vzdělávání.

Kompetence jsou soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů. Jejich osvojování je dlouhodobý a složitý proces, který začíná v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života.

6 PROBLEMATIKA PŘECHODU ŽÁKU Z MATEŘSKÉ ŠKOLY DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Většina dětí se do školy velmi těší. Mnozí rodiče mají ovšem strach, zda to jejich dítě zvládne, mylně se totiž domnívají, že si jejich dítě v mateřské škole jenom hrálo. Většinou mají obavu pečliví, úzkostní rodiče, jejichž dítě je na tom po všech stránkách velmi dobře.

Základní škola úzce spolupracuje s mateřskou školou, děti chodí své kamarády navštěvovat i do vyučování. Tráví společně spoustu času při sportovních a společenských akcích. Děti, které nastupují do první třídy, tak dobře znají školu, své budoucí starší spolužáky i své budoucí paní učitelky.

6.1 Škola pohledem dětí

Škola pro děti představuje nové prostředí a novou zkušenost a proto je potřeba zjistit co očekávají od nástupu do 1. třídy. Jakou by chtěli mít paní učitelku, třídu apod.

6.1.1 Cíl výzkumu

První výzkum, je veden s dětmi prostřednictvím rozhovoru. Dětem byly pokládány otázky samostatně. Cílem výzkumu bylo zjistit, co děti očekávají od blízké budoucnosti (nástup do 1. třídy). Poznat jejich starosti, ale i radosti z neznámého co je čeká. Vyslechnout si jejich přání a požadavky.

6.1.2 Výzkumné metody

Jako výzkumná metoda byl zvolen rozhovor. Rozhovor je jednou z výzkumných metod. Je to výzkumná a diagnostická technika, která spočívá v dotazování předem určených osob. Jeho účelem není pouze získání diagnostických informací, ale je také prostředkem navázání kontaktu s dotazovanými.

Rozhovor probíhal s každým dítětem zvlášť. Nejprve byla navozena příjemná atmosféra, děti se chovaly velmi uvolněně a byly v dobré náladě. Otázky (viz Příloha 1,2) byly kladeny srozumitelně. S dětmi jsem si povídala o jejich nové třídě, o paní učitelce. O tom, co by chtěly změnit na své třídě, co jim ve škole chybí a co by se chtěly nového naučit. Povídali jsme si o školní družině, o zájmových kroužcích, které v družině aktivně fungují. Na co se nejvíce těší a z čeho mají obavy. Děti byly velmi spontánní a veselé.

6.1.3 Výzkumný vzorek

Výzkumu se zúčastnilo šest dětí ve věku od 6 do 8 let. Tyto děti nastoupily na začátku školního roku do první třídy. Jedná se o čtyři dívky a dva chlapce. Děti byly vybrány záměrně, protože musela být zachována návaznost přechodu z mateřské školy do základní školy. Všechny tyto děti navštěvovaly místní mateřskou školu, a proto dobře znají prostory místní školy.

Při realizaci výzkumu byly použity anamnézy, které obsahují tři složky a to osobní anamnézu (OA), rodinnou anamnézu (RA), školní anamnézu (ŠA).

1. Maruška (6 let)

OA- Maruška je dívka s dlouhými hnědými vlasy, drobné postavy. Je velmi komunikativní, ale mluví velmi rychle a mnohdy nesrozumitelně. I proto mívá problémy se čtením. Dochází pravidelně na logopedii. Mezi dětmi je oblíbená, i když je někdy dětmi vyřazována z kolektivu pro své chování. Ráda ostatním poroučí. Nemá ráda neúspěch, řeší jej ukončením činnosti. Se svou mnohmluvností mívá často problémy i ve vyučování. Nehlásí se a musí vše hned paní učitelce říci. Má větší přehled o okolním dění, než ostatní děti. Je velmi šikovná ve výtvarné výchově a pracovních činnostech, ráda vyrábí z různých materiálů.

RA- dívka žije v úplné rodině na vesnici v rodinném domě společně s rodiči a mladším sourozencem, bratrem (3 roky). Bratr Marušky navštěvuje v místě bydliště mateřskou školu (od září 2015), kterou navštěvovala i Maruška.

Maminka- 31 let, středoškolské vzdělání, v současné době pracuje jako asistentka pedagoga na malotřídní škole na vesnici.

Tatínek- 39 let, vysokoškolské vzdělání, v současné době pracuje jako inženýr- technik

ŠA- do mateřské školy docházela po dobu tří let. V posledním roce před nástupem do základní školy došlo u dívky k velkému posunu, co se týká ovládnutí. Dříve se její chování vyznačovalo vzpurností až vzteklostí, nerada se podřizovala kolektivu. V řečové dovednosti, konkrétně ve výslovnosti byla na velmi špatné úrovni a tak dva roky navštěvovala logopedii. Za ty roky došlo k výraznému postupu k lepšímu. Bylo znát, že se jí rodiče hodně věnovali. Povahy je dívenka velmi kamarádké, přátelské, dobrosrdečné, v kolektivu byla velmi oblíbená. Do tělovýchovných aktivit se nerada zapojovala, grafomotorika, matematické znalosti měla na velmi dobré úrovni. Na vstup do 1. třídy základní školy byla velmi dobře připravena.

2. Zuzanka (6 let)

OA- Zuzanka je dívka vyššího věku než její vrstevníci, má dlouhé vlasy, které nosí často neupravené. V kolektivu je oblíbená, ale nejraději si hraje pouze se svou nejoblíbenější kamarádkou Terezkou. Ostatním dětem se nebrání, ale nevyhledává je. Při neúspěchu se nevzteká, ale občas pláče. Ve vyučování je trpělivá, své úkoly si plní. Občas pomalejším tempem než ostatní.

RA- dívka žije v úplné rodině společně se třemi sourozenci a rodiči na vesnici v rodinném domě. Rodina se stěhovala do rodinného domu z města přibližně před necelým rokem (jaro 2015). Zuzanka má tři sourozence. Mladší sestru (4 roky), starší sestru (10 let) a bratra (4 měsíce). Mladší sestra navštěvuje místní mateřskou školu, kterou navštěvovala i Zuzanka (se sestrou společně asi 1 rok), starší sestra navštěvuje místní základní školu společně se Zuzankou.

Maminka- 32 let, středoškolské vzdělání, dříve sociální pracovníce, nyní na mateřské dovolené.

Tatínek- 31 let, středoškolské vzdělání, pracuje jako IT technik

ŠA- do mateřské školy docházela po dobu dvou let. V posledním roce ráda a se starostlivostí se starala o svou mladší sestru. V kolektivu byla velmi oblíbená,

nevyvolávala konflikty, vrstevnice ji měly rády a společně si často hrávaly námětové hry v kuchyňce, na maminky, na rodinu. Je u ní vidět silné rodinné pouto. Velmi úspěšná byla v pohybových aktivitách. Řečová úroveň byla výborná, slovní zásoba- přiměřená věku. Co se týká vědomostních, grafomotorických a matematických znalostí, byly u dívky spíše nadprůměrné.

3. Terezka (7 let)

OA- Terezka je dívka drobného vzrůstu, má dlouhé vlasy a v poslední době nosí brýle po celý den. Je málo komunikativní, ale v kolektivu oblíbená. Hraje si se všemi dětmi. Neúspěchy bere bez emocí, chce se stále zlepšovat. Od paní učitelky si žádá více úkolů. Je cílevědomá. Ráda sportuje. Chodí do mnoha zájmových kroužků, sportovních i hudebních. Ve škole jí jde vše velmi dobře.

RA- dívka žije v úplné rodině společně s rodiči a se třemi sourozenci v rodinném domě na vesnici. Rodina se stěhovala z města přibližně před dvěma lety. Terezka má tři starší sourozence, bratry (19, 15, 11 let).

Maminka-40 let, středoškolské vzdělání, pracuje jako OSVČ

Tatínek- 52 let, pracuje jako elektrikář

ŠA- po dobu dvou let, kdy dívka navštěvovala mateřskou školu, se projevovала velice neprůbojně až zakřiknutě, dělalo jí problém se prosazovat v kolektivu, ale děti ji měly rády, byla oblíbená a nekonfliktní. Po fyzické a tělesné stránce je velmi vyspělá, chodí již několik let do kroužku mažoretok a i z toho vyplývá, že ji disciplína, sebekázeň nedělá žádný problém. Po inteligentní stránce byla v posledním ročníku předškolního vzdělávání na velmi vysoké úrovni, ovládala znalost všech písmen a sestavovala z nich slova. Grafomotoricky byla přiměřeně věku.

4. Petruška (6 let)

OA- Petruška je drobná dívka s dlouhými vlasy. Je velmi ráda sama, straní se kolektivu a jednotlivých kamarádů, stačí jí pouze kontakt s dospělými. Nejraději si hraje sama,

společné hry nevyhledává ani se jich neúčastní. Ve škole se jí líbí a učivo zvládá bez problémů.

RA- dívka žije v úplné rodině se svými rodiči a jedním sourozencem v rodinném domě na vesnici. Má mladší sestru (3 roky), která navštěvuje mateřskou školu v místě bydliště.

Maminka- 36 let, středoškolské vzdělání, v současné době na mateřské dovolené

Tatínek- 37 let, OSVČ

ŠA- dívka navštěvovala mateřskou školu 4 roky. Byla spíše samotářské, tiché povahy. Mezi své vrstevnice se nezapojovala a ani ony ji do svého kolektivu nechtěli. Má dobrosrdečnou povahu, je hodná, nevyvolávala konflikty, ráda kreslila a nejraději si hrála sama. Při pomocných drobných pracích (např. úklid tácků, hrníčků po svačince) ochotně pomáhala paním kuchařkám a byla velice vděčná a šťastná za každé milé slovo pochvaly. Více než s kamarády, ráda komunikovala s paní učitelkou a také ráda pomáhala při pracovních činnostech. V tělovýchovných aktivitách byla více pasivní, po stránce inteligentní- přiměřeně věku. Pečlivě si plnila své úkoly a povinnosti. V posledním ročníku mateřské školy navštěvovala logopedii, k nápravě řeči došlo bez problémů.

5. Daneček (8 let)

OA- je to chlapec s krátkými vlasy přiměřené výšky. V kolektivu je oblíbený pro svou kamarádkou povahu. Je velmi komunikativní, i když stále ještě s velkými chybami. Často mu není vůbec rozumět. K nápravě řeči dochází pravidelně na logopedii. Po úraze má viditelné zranění na obličeji, krku a jiných částech těla, ale děti to vůbec neřeší. Berou ho jako velkého kamaráda. Nemívá konflikty ani se staršími dětmi. Ve vyučování je velmi šikovný, jen psaní a čtení mu dělá zatím problémy.

RA- chlapec žije v úplné rodině s rodiči a starším sourozencem v rodinném domě. Matka je podruhé vdaná. Starší bratr (16 let) měl problémy s učením na základní škole, opakoval ročník.

Maminka - 41 let, vyučená, nyní na ÚP

Tatínek - 49 let, vyučený, hlídač

ŠA - chlapec navštěvoval mateřskou školu po dobu čtyř let. První dva roky chlapec vůbec s nikým nekomunikoval (s pedagogy, dětmi ani s personálem)., jelikož v necelých dvou letech u něj došlo k vážnému zranění- převrhl na sebe vařící kávu a došlo k popálení obličeje, krku a končetin 2. a 3. stupně. Důsledkem toho byla blokáce řeči, se kterou se těžce vyrovnával jak on, tak i jeho rodiče. Po dvou letech se pomalu schopnost komunikovat u něj začala rozvíjet, ale bohužel je to tzv. „běh na dlouhou trať“ spojená s velkým úsilím logopedické pracovnice, rodičů i jeho samotného.

Přesto všechno, že u něj došlo k řečovému postižení, byl v kolektivu dětí velice oblíbený, děti se ho nijak nestraniily, naopak se mu snažily pomáhat co nejvíce. Po dvou letech pomalu začal komunikovat, zprvu jen jednoslovně, útržkovitě, časem se začal vyjadřovat pomocí jednoduchých vět. Po tělesné stránce je vyspělý, přiměřeně věku, zapojoval se rád do tělovýchovných aktivit. Inteligenčně a grafomotoricky- přiměřeně věku. Chlapec měl odklad školní docházky z důvodu řečových problémů.

6. Davídek (7 let)

OA- Davídek je chlapec vyššího vzrůstu, má krátké vlasy. V kolektivu je oblíbený, největším kamarádem mu je Daneček. Ostatním se nevyhýbá, všichni jsou jeho kamarádi. Ze začátku byl méně komunikativní, v současné době se velmi zlepšil. Vylepšil i své pohybové dovednosti, na začátku byl ještě těžkopádný, nyní je velmi rychlý a obratný. Ve vyučování je šikovný, vše zvládá dobře.

RA- chlapec žije v úplné rodině se svými rodiči a dvěma sourozenci v rodinném domě na vesnici. Má starší bratry (21, 12 let). V domě s nimi žijí i prarodiče (rodiče otce dětí).

Maminka- 41 let, středoškolské vzdělání, pracuje jako kvalitářka

Tatínek- 42 let, středoškolské vzdělání, pracuje jako THP

ŠA- během čtyřleté docházky do mateřské školy se projevoval spíše samotářsky, je tiché povahy, vyvíjel se přiměřeně věku. V kolektivu byl zprvu až zakřiknutý, neprůbojný, nerad se sám zapojoval do vzdělávacích a zábavných činností. Po inteligentní stránce je

vyvinutý průměrně, v tělovýchovných činnostech nebyl moc aktivní, spíše těžkopádný. V posledním roce předškolního vzdělávání došlo k posunu k lepšímu, co se týče grafomotorických činností, ale jeho tempo bylo pomalé ve srovnání s vrstevníky. Povahově je klidný, nevyvolával konflikty, byl méně komunikativní jak k dětem, tak i k dospělým.

6.1.4 Výzkumné otázky

Pro provedení výzkumného šetření byly stanoveny dvě základní výzkumné otázky, které sloužily jako ukazatele pro naplnění stanovených cílů.

1. Jaký je přechod žáků z mateřské školy do základní školy v prostředí úzké spolupráce mateřské a základní školy?
2. Co očekávají děti od základní školy?

Výzkumné otázky byly ověřovány prostřednictvím zvolené metody, tedy rozhovorem.

Dosažené výsledky byly analyzovány a okomentovány v jednotlivých shrnutích dílčích částí výzkumu. Byly užity autentické výpovědi jednotlivých respondentů.

V případě nepochopení položené otázky byl respondentům dotaz zopakován a rozklíčován na úrovni mentální úrovně dítěte ve věku 6-8 let.

6.1.5 První fáze výzkumu

Jak již bylo uvedeno výše, výzkum byl věnován zkoumání názoru dětí, které nastoupily do první třídy základní školy.

Výzkumné otázky byly pokládány dětem jednotlivě na konci měsíce září. Výzkum byl uskutečněn se šesti dětmi ve věku od 6 let do 8 let.

1. Maruška (6 let)

- Co očekáváš od nástupu do 1. třídy?

Čekala jsem, že tu bude Verunka a kamarádi a že tu budeme sedět v lavici a

už asi nic.

- Co se chceš naučit v 1. třídě?
Já nevím, písmenka a psaní. Asi už nic.
- Jakou bys chtěla mít paní učitelku a proč?
Chci mít všechny tři. Chci hodnou. Třeba paní z dolní třídy.
- Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída? (co by ve tvé třídě mělo všechno být?)
Stavebnice, která je dole. Tabule a nějaké zvířátko, asi živé a malé jako hmyz zavřené radši v kleci.
- S kým bys chtěla sedět v lavici?
Se Zuzankou.
- V jaké lavici bys chtěla sedět?
V první nebo ve druhé.
- Na který předmět se nejvíce těšíš?
Na výtvarku, ta se mi líbí.
- Do kterého zájmového kroužku bys chtěla chodit?
Flétna v Hranicích, ale tam mě nevzali, jsem z toho smutná. Ale příští rok mne možná vezmou.
- Chtěla bys chodit do školní družiny a proč? (nechtěla a proč?)
Ano, líbí se mi tam, že si tam můžeme hrát a malovat.

Závěr:

Maruška se do školy těšila. Nejraději by chtěla mít ve třídě všechny paní učitelky. Hodně se těší na výtvarnou výchovu, ráda maluje. Chtěla by chodit do hudební školy, ale zatím ji nevzali. Velmi se těší do školní družiny, kde si bude moci hrát s kamarády a vyrábět si dárečky.

2. Zuzanka (6 let)

- Co očekáváš od nástupu do 1. třídy?
Naučit se číslice, dělat doma úkoly, učit se ve škole.
- Co se chceš naučit v 1. třídě?
Číst a psát, počítat.
- Jakou bys chtěla mít paní učitelku a proč?
Hodnou. Bude na nás hodná, když si něco zapomeneme, že na nás nebude vykřikovat.
- Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída?
Měli by tu být lavice, tabule, na které paní učitelka něco ukáže. Barevná třída.
- S kým bys chtěla sedět v lavici?
S Maruškou.
- V jaké lavici bys chtěla sedět?
Uprostřed.
- Na který předmět se nejvíce těšíš?
Na matematiku, protože ráda počítám. Už umím do 100.
- Do jakého zájmového kroužku bys chtěla chodit?
Flétna a budu hrát, maminka chce, abych hrála na něco. Do baletu, ale ještě nevím. Do atletiky už chodím, ráda běhám.

- Chtěla bys chodit do školní družiny a proč? (nechtěla a proč?)

Ano chci. Líbí se mi, jak si tam hrajeme a vyrábíme.

Závěr:

Zuzanka se těší, že se ve škole naučí číst a psát, počítat již umí do 100, učila jí maminka. Těší se, že bude doma dělat domácí úkoly. Ráda by chodila do baletu, ale ještě tam s maminkou nebyla. Starší sestra hraje na klavír a Zuzanka na flétnu, maminka to chtěla a hraní Zuzanku baví, ale nauka už méně. Je ráda, že si může hrát ve školní družině a sportovat, to ji také moc baví.

3. Terezka (7 let)

- Co očekáváš od nástupu do 1. třídy?
Budu jezdit sama autobusem, mám průkazku.
- Co se chceš naučit v 1. třídě?
Číst a psát, anglicky mluvit.
- Jakou bys chtěla mít paní učitelku a proč?
Hodnou, aby nekřičela.
- Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída?
Barevná, s hračkami.
- S kým bys chtěla sedět v lavici?
Se Zuzankou.
- V jaké lavici bys chtěla sedět?
V první lavici.
- Na který předmět se nejvíce těšíš?
Na tělocvik, mám ráda vybíjenou.

- Do jakého zájmového kroužku bys chtěla chodit?
Na klavír a na housle.
- Chtěla bys chodit do školní družiny a proč? (nechtěla a proč?)
Ano chci, těším se na to, co vyrobíme, na vybíjenou a na hračky.

Závěr:

Terezka se do školy nejvíce těšila, protože už může jezdit sama autobusem, má i průkazku. Těší se na domácí úkoly, nechce se doma nudit. Chce se naučit mluvit anglicky. Ráda hraje na klavír a flétnu, chtěla by hrát i na housle. Ráda sportuje, chodí do mažorettek. Ve školní družině si ráda hraje a vyrábí různé věci.

4. Petruška (6 let)

- Co očekáváš od nástupu do 1. třídy? (na co se těšila?)
Těšila jsem se na učení, na keramiku a na kamarády.
- Co se chceš naučit v 1. třídě?
Psací písmenka a číst.
- Jakou bys chtěla mít paní učitelku a proč?
Pěknou paní učitelku. Dobře by se měla chovat a nedělat špatné věci, třeba někoho zlobit.
- Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída? (co bys tam chtěla mít?)
Tabuli, lavice, máme pěknou třídu.
- S kým bys chtěla sedět v lavici?
S Pavlíkem (žák 2. třídy).
- V jaké lavici bys chtěla sedět?
V první lavici.

- Na který předmět se nejvíce těšíš?
Na anglický jazyk.
- Do jakého zájmového kroužku bys chtěla chodit?
Do keramiky.
- Chtěla bys chodit do školní družiny a proč?(nechtěla a proč?)
Ano, kamarádi se mi líbí, baví mě společenské hry a ráda vyrábím.

Závěr:

Petruška se do školy těšila, chce se spoustu věcí naučit. Chtěla by chodit do keramiky, ale s maminkou. Sedět v lavici by chtěla raději se starším spolužákem. Ve školní družině si chce hrát s kamarády a vyrábět.

5. Daneček (8 let)

- Co očekáváš od nástupu do 1. třídy?
Chci se naučit všechno.
- Co se chceš naučit v 1. třídě?
Chci se učit písmenka a čísla, všechno možná třeba.
- Jakou bys chtěl mít paní učitelku a proč?
Teda nevím. Jako podobná mamince, ale jiné vlasy.
- Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída?
Písmenka, čísla, další skříně, nějaké věci.
- S kým bys chtěl sedět v lavici?
S Davidkem (žák 3. třídy, je v jiné třídě).
- V jaké lavici bys chtěl sedět?
V poslední.

- Na který předmět se nejvíce těšíš?
Výtvarná výchova, rád maluju.
- Do jakého zájmového kroužku bys chtěl chodit?
Nevím, fotbal.
- Chtěl bys chodit do školní družiny a proč? (nechtěl a proč?)
Ano je to tam pěkné.

Závěr:

Daneček se do školy těšil, chce se naučit úplně všechno. Chce, aby se jeho paní učitelka podobala mamince. Rád si maluje, proto se nejvíce těší na výtvarnou výchovu. Rád sportuje, ale zatím neví, jaký kroužek by ho bavil.

6. Davídek (7 let)

- Co očekáváš od nástupu do 1. třídy?
Nevím.
- Co se chceš naučit v 1. třídě?
Naučím se písmenka.
- Jakou bys chtěl mít paní učitelku a proč?
Nevím, hodnou.
- Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída?
Barvy, jsem spokojený.
- S kým bys chtěl sedět v lavici?
S Petruškou.
- V jaké lavici bys chtěl sedět?
V prostřední.

- Na který předmět se nejvíce těšíš?
Na matematiku, rád počítám.
- Do jakého zájmového kroužku bys chtěl chodit?
Fotbal.
- Chtěl bys chodit do školní družiny a proč? (nechtěl a proč?)
Ano, hrajeme tam vybíjenou.

Závěr:

Davídek se do školy těšil, ale moc toho zatím neřekl. Ještě neví, co by se chtěl naučit v 1. třídě. Řekl, že asi matematiku, rád počítá. Rád si hraje, proto se těší do školní družiny. Davídek odpovídal ještě plaše, zatím se příliš nezačlenil do kolektivu, stále se adaptuje i na prostředí.

Shrnutí:

Děti se do školy těší, očekávají, že paní učitelka bude pěkná a hodná, nebude na ně křičet. Chtějí se toho hodně naučit, chtějí mít pěkně vyzdobenou třídu. Do školní družiny se všechny děti těší, budou si moci hrát s ostatními i staršími dětmi, budou moci navštěvovat školní tělocvičnu.

Některé děti se shodly v tom, že spolu chtějí sedět, uvedly např. i stejnou lavici. U těch, kteří spolu v mateřské škole nejvíce kamarádili, by se dalo předpokládat, že spolu budou chtít sedět společně v jedné lavici, ale nestalo se tak.

6.1.6 Druhá fáze výzkumu

Na začátku měsíce února byly dětem položeny otázky, které měly ukázat, zda se dětem splnilo to, co očekávaly od nástupu do školy na začátku školního roku. Otázky byly dětem pokládány jednotlivě formou rozhovoru.

1. Maruška (6 let)

- Jsi ráda prvňáčkem? Splnilo se tvé očekávání?
Zatím nevím, ale už umím číst, psát a počítat.
- Naučila ses doposud to, co jsi chtěla, když jsi nastupovala do 1. třídy?
Ano.
- Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěla?
Ano, jsem spokojená.
- Je tvoje třída taková, jakou jsi chtěla mít?
Ano, nic bych neměnila.
- Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěla sedět na začátku školního roku?
Ne.
- V jaké lavici sedíš? Chtěla jsi tam sedět již od začátku?
V první lavici sedím. Ano chtěla.
- Který předmět tě nejvíce baví? A proč?
Čtení. Abych si mohla sama číst knížky.
- Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
ŠD- do všech, po škole do pohybových her.
- Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví?
Pohybové hry.

- Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?

Ano. Baví mě hrát si s kamarádkami, s legem a vyrábět z papíru.

Závěr:

Maruška se chce naučit lépe číst. Ráda by si přečetla knížku. Ve škole je spokojená. Občas ještě skáče paní učitelce do řeči. Paní učitelku má oblíbenou a ráda svůj odpolední volný čas tráví ve školní družině s kamarádkami. Kvůli své povaze ale často své kamarádky odradí od hry. Ráda poroučí dětem, se kterými si hraje. Špatně snáší kritiku, odmítá dále pokračovat v činnosti. Po krátké době se však vrací ke hře jako by se nic nestalo.

2. Zuzanka (6 let)

- Jsi ráda prvňákem? Splnilo se tvé očekávání?

Ano. Ano vše se splnilo.

- Naučila ses doposud to, co jsi chtěla, když jsi nastupovala do 1. třídy?

Naučila jsem se všechno.

- Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěla mít?

Ano, chci takovou.

- Je tvoje třída taková, jakou jsi ji chtěla mít?

Ano.

- Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěla sedět na začátku školního roku?

Ne.

- V jaké lavici sedíš? Chtěla jsi tam sedět již od začátku?

V poslední. Chtěla jsem sedět ve druhé.

- Který předmět tě nejvíce baví? A proč?

Matematika, protože ráda počítám.

- Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
Chodím v družině do všech kroužků. Odpoledne chodím do flétny a Pohybovek.
- Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví?
Asi flétna.
- Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?
Ano chodím. Baví mě kroužek pohybových her a vyrábění z perliček.

Závěr:

Zuzance se ve škole líbí. Nejvíce ji baví matematika. Ráda sportuje. Ve školní družině si vybírá spíše manuální práci než společenské hry. Je kamarádká a v kolektivu oblíbená.

3. Tereзка (7 let)

- Jsi ráda prvňákem? Splnilo se tvé očekávání?
Ano všechno se mi splnilo.
- Naučila ses doposud to, co jsi chtěla, když jsi nastupovala do 1. třídy?
Ano naučila jsem se všechno.
- Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěla mít?
Je taková, na jakou jsem se těšila.
- Je tvoje třída taková jakou jsi chtěla mít?
Ano takovou jsem chtěla.
- Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěla sedět na začátku školního roku?
Ne sedím s Petruškou. Chtěla jsem sedět s Maruškou.
- V jaké lavici sedíš? Chtěla jsi tam sedět již od začátku?
Ve druhé. Ne, chtěla jsem sedět v první.

- Který předmět tě nejvíce baví? A proč?
Baví mě matematika, protože se tam učíme počítat.
- Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
Chodím do mažorettek, do sboru a do hudebky. Hraju na klavír. Mám kroužky v družině.
- Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví? A proč?
Klavír, mám ráda hudbu.
- Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?
Ano. Baví mě, že něco vyrábíme, že si hrajeme a chodíme do tělocvičny.

Závěr:

Tereзка je ve škole spokojená jen by přivítala více domácích úkolů. Je velmi cílevědomá. Mezi kamarády je oblíbená jen málo komunikativní. Ve školní družině ráda sportuje.

4. Petruška (6 let)

- Jsi ráda prvňákem? Splnilo se tvé očekávání?
Ano. Ano splnilo.
- Naučila ses doposud to, co jsi chtěla, když jsi nastupovala do 1. třídy?
Chci se naučit ještě více číst.
- Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěla mít?
Ano líbí se mi.
- Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěla sedět na začátku školního roku?
Ne. Sedím s Terezkou.
- V jaké lavici sedíš? Chtěla jsi tam sedět již od začátku?
Ve druhé. Chtěla jsem sedět v první lavici.

- Který předmět tě nejvíce baví? A proč?
Tělocvik, protože tam můžeme běhat.
- Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
Ve školní družině a do pohybových her.
- Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví? A proč?
Angličtina, protože se tam učíme anglická slova.
- Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?
Ano. Hrát si s legem.

Závěr:

Petruška chodí do školy ráda. Je stále samotářské povahy. Nevyhledává společnost vrstevníků, upíná se spíše na dospělé. Pokud ji děti osloví ke hře, většinou odmítne. Ve školní družině si hraje ráda sama a je spokojená. Je vděčná za to, že může pomáhat paní učitelce.

5. Daneček (8 let)

- Jsi rád prvňákem? Splnilo se tvé očekávání?
Ano. Ano splnilo se.
- Naučil ses doposud to, co ses chtěl naučit, když jsi nastupoval do 1. třídy?
Ano, ale chci se více naučit, zlepšit kolečka a zlepšit čtení.
- Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěl mít?
Ano, mám.
- Je tvoje třída taková jakou jsi chtěl mít?
Jsem spokojený.
- Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěl sedět na začátku školního roku?
Ne, sedím s Maruškou a je to dobrý.

- V jaké lavici sedíš? Chtěl jsi tam sedět již od začátku?
V první lavici. Ne, ale jsem spokojený.
- Který předmět tě nejvíce baví? A proč?
Čtení. Potom už budeme číst slova a nebude nuda.
- Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
Do Kung-Fu a do družiny.
- Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví? A proč?
Pohybové hry. Rád běhám.
- Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?
Ano. Hrát si s legem a chodit hrát hry do tělocvičny.

Závěr:

Daneček přes všechny problémy, které plynuly z úrazu, je velmi aktivní dítě. Stále komunikuje, i když mu jde velmi špatně rozumět. Nevadí mu ani opravování vrstevníků či pedagogů. Je ve všech předmětech velmi snaživý, i když se mu nedaří, nevzdává to a sám říká, že to zlepší. V kolektivu je oblíbený pro svou kamarádskou povahu. Rád chodí do Kung-Fu , jde mu to velmi dobře.

6. Davídek (7 let)

- Jsi rád prvňákem? Splnilo se tvé očekávání?
Ano splnilo.
- Naučil ses doposud to, co jsi chtěl, když jsi nastupoval do 1. třídy?
Ano. Všechno jsem se naučil, co jsem chtěl.
- Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěl?

Ano, mám.

- Je tvoje třída taková jakou jsi chtěl mít?
Ano chci stejnou.
- Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěl sedět na začátku školního roku?
Ne. Sedím se Zuzankou.
- V jaké lavici sedíš? Chtěl jsi tam sedět již od začátku?
Ve třetí. Chtěl jsem sedět ve třetí.
- Který předmět tě nejvíce baví? A proč?
Matematika. Že se naučím počítat. Baví mě to.
- Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
Jenom do družiny.
- Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví? A proč?
V družině pohybové hry. Protože můžeme utíkat.
- Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?
Ano. Baví mě společenské hry jako Farmář. Stavím rád z lega.

Závěr:

Davídek se adaptoval ve škole velmi dobře a začal více komunikovat s dětmi i pedagogy. Baví ho matematika a pohybové hry. Velmi se zlepšil v rychlosti a koordinaci. V kolektivu je oblíbený a k dětem se chová kamarádsky.

Shrnutí

Prvňáčci se ve škole adaptovali velmi dobře. Ve třídě se chovají k sobě i ke starším spolužákům kamarádsky. Nevyvolávají konflikty.

Žáci již udrží pozornost v hodinách na delší dobu. Jsou zvědavější, kladou otázky k rozšíření svých vědomostí, vše okolo je zajímavá. V hodinách psaní nejsou mezi žáky až tak velké rozdíly, ve čtení jsou již rozdíly znát (2 žáci dochází na logopedii). Žáci jsou vzděláváni na malotřídní škole, ve třídě jsou společně s žáky druhého ročníku. Celkem je ve třídě 11 žáků. Doposud nenastal žádný problém ve výuce, žáci se soustředují pouze na svou práci.

Všechny děti jsou přihlášeny do školní družiny, kde se k sobě chovají velmi hezky. Samozřejmě nastávají i situace kdy se děti neshodnou, pohádají se, ale zase se rychle usmíří. Ve školní družině je kladen důraz především na kamarádství.

6.2 Škola pohledem rodičů

Druhý výzkum byl věnován zkoumání názoru rodičů prvňáčků, jejichž děti letos nastoupili do první třídy. I pro rodiče, tak jako pro jejich děti začíná nová etapa jejich života. Objeví se mnoho změn, nastanou pro všechny nové povinnosti, zájmy, radosti, ale i starosti.

6.2.1 Cíl výzkumu

Druhý výzkum byl sestaven pro rodiče prvňáčků formou dotazníku. Cílem bylo zjistit, zda jsou rodiče připraveni zvládnout vše, co je čeká s nástupem jejich dítěte do školy. Zda požadavky na dítě i samotného rodiče jsou přiměřené. Vyplněním dotazníku rodiče naznačili, co očekávají od svých dětí i od školy samotné.

6.2.2 Výzkumné metody

Jako výzkumná metoda byl zvolen dotazník. Dotazník je jeden z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat pro různé typy průzkumů. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Dotazník musí být sestaven tak, aby respondenty neodradil již na začátku. Otázky musí být srozumitelné, a pokud mají respondenti možnost výběru z odpovědí, tak i navržené odpovědi musí poskytovat potřebný prostor pro odpověď.

Rodičům byly dotazníky předány, aby si je mohli přečíst a vyplnit v klidu doma. Po určité době je rodiče poslali po svých dětech zpět do školy, nebo je osobně přinesli. Žádný

z rodičů neměl problém při vyplňování dotazníku, otázkám rozuměli a své názory tak do nich pečlivě zaznamenali.

6.2.3 Výzkumný vzorek

Výzkumu se zúčastnili rodiče letošních prvňáčků. Rodiče byli předem osloveni, zda souhlasí s vyplněním dotazníku, který se týká jejich dítěte, které nastoupilo do první třídy a jich samotných. Rodiče souhlasili a dotazník vyplnili doma. Rodiny všech prvňáčků jsou úplné, a tak dotazníků bylo 12. Rodiče byli také požádáni, aby dotazník vyplňovali samostatně a vyjádřili tak svůj osobní názor.

Rodinná anamnéza byla již popsána v kapitole 6.1.3

6.2.4 Výzkumné otázky

Pro provedení výzkumného šetření byly stanoveny dvě základní výzkumné otázky, které sloužily jako ukazatele pro naplnění stanovených cílů.

1. Co očekávají rodiče od základní školy?
2. Shodují se očekávání rodičů a dětí od základní školy?

6.2.5 První fáze výzkumu

V první fázi výzkumu byli rodiče osloveni, aby se vyjádřili, co očekávají od nástupu jejich dítěte do 1. třídy a čeho se obávají.

1. Maruška (6 let)

- Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?

Maminka- Od 1. třídy očekávám, že se mé dítě naučí základy čtení, psaní a počítání. Že si např. o prázdninách bude moci s naší pomocí přečíst knížku. Že se naučí více spolupracovat s dětmi. Procvičí si jemnou motoriku při střihání a lepení. A také např. zlepší sportovní disciplínu jako házení a chytání míče. Ve škole se naučí určitému režimu.

Tatínek- Základy čtení a psaní, spolupráci v kolektivu, chování a vystupování na veřejnosti.

- Co si myslíte o domácích úkolech?

Maminka- Myslím si, že do určité míry nejsou domácí úkoly špatné. Ale také si myslím, že by se to s nimi nemělo přehánět, ať má dítě také čas na sebe a na své zájmy.

Tatínek- příprava je důležitá, je vazbou pro rodiče, co dělá dítě ve škole. Je procvičením problémového učiva pro žáka.

- Co si myslíte o domácí přípravě?

Maminka- Pokud se dítě ve škole na učení soustředí, je domácí příprava krátká- jen si třeba danou látku zopakuje. Pokud se ve škole plně nesoustředí, bude domácí příprava delší.

Tatínek- Je nezbytnou součástí učení.

- Čeho se obáváte u svého dítěte?

Maminka- Že nezvládne třeba tempo výuky nebo budou některé věci náročné a způsobovat u ní stres.

Tatínek – Zda zvládne všechny úkoly vzhledem k věku a vývinu.

- Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?

Maminka- Asi se nedá stanovit přesný čas, určitě bude den, kdy se budeme s přípravou potýkat třeba hodinu a zase jindy třeba 10 minut a bude hotovo.

Hodně záleží i na tom, v jakém rozpoložení bude dítě i dospělý, který bude s přípravou pomáhat.

Tatínek- Dle potřeby půl hodiny nebo hodina.

- Do kterého zájmového kroužku podle vás by chtělo vaše dítě chodit?

Maminka- Asi do tanečního nebo pěveckého. Ráda a často si prozpěvuje a tančí. Také ráda vyrábí a tvoří, takže nějaký rukodělný kroužek např. keramika.

Tatínek – Mažoretky, zpěv, tělesné a pohybové aktivity, břišní tance.

- Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby vaše dítě chodilo? (i mimo bydliště)

Maminka- od příštího roku bych chtěla, aby chodila do flétny a tím pádem možná i do zpěvu. Tyto kroužky jsou ve městě.

Tatínek – Rozmarýnka- lidové tance, základy s hudebním nástrojem- např. flétna.

Závěr:

Maruščini rodiče se shodli v názorech na přípravu do školy. Mají stejný názor i ve výběru zájmových kroužků. Rodiče očekávají, že se Maruška ve škole naučí určitému režimu a vystupování.

2. Zuzanka (6 let)

- Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?

Maminka- Klasicky- číst, psát a počítat. Navíc jsem ráda za malou školu- individuálnější přístup k prvňáčkovi, soužití prvňáčků se staršími žáky považují také za přínos.

Tatínek – Číst, psát, základní školní dovednosti.

- Co si myslíte o domácích úkolech?

Maminka- V přiměřené míře považují za dobré.

Tatínek – Potřebné a důležité.

- Co si myslíte o domácí přípravě?

Maminka – Je důležité i během odpoledne zopakovat si, co se ve škole dítě naučilo. Nesmí mu však zabírat příliš času, aby mělo čas na hru.

Tatínek – Jak u koho, někdo ji potřebuje jiné dítě nikoliv.

- Čeho se obáváte u svého dítěte?

Maminka – Nevím, asi se dopředu neobávám ničeho.

Tatínek – Šikany.

- Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?

Maminka- do 30 minut.

Tatínek – do 1 hodiny.

- Do kterého zájmového kroužku podle vás by chtělo vaše dítě chodit?

Maminka- Flétna.

Tatínek – Naše dítě do všech.

- Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby vaše dítě chodilo?

Maminka- Hra na hudební nástroj- dle výběru dítěte, nějaký kroužek kde má pohyb.

Tatínek – Hraní na hudební nástroj, pohybový kroužek.

Závěr:

Maminka Zuzanky je ráda, že její dcera navštěvuje malotřídní školu. Myslí si, že je zde individuální přístup k žákům ve výuce a že prvňáčci se lépe sžijí s ostatními žáky. Tatínek se ovšem obává šikany ve škole. Zájmové kroužky chtějí rodiče pro Zuzanku stejné.

3. Tereзка (7 let)

- Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?

Maminka- Číst, psát psacím písmem, počítat- sčítat a odečítat do 100, základy anglického jazyka.

Tatínek – Základy matematiky, čtení a psaní.

- Co si myslíte o domácích úkolech?

Maminka- Domácí úkoly jsou dle mého názoru důležité k upevnění vědomostí nabytých ve škole. Dítě se tak učí samostatnosti a základním návykům přípravy na vyučování. Myslím si, že by domácí úkoly měly být přizpůsobeny dětem individuálně, tzn., že například ambicióznějším dětem by mohly být domácí úkoly rozšířeny, neboť plnění nenáročných úkolů je nebaví.

Tatínek- Dítě si osvojí smysl pro povinnost a zopakuje si látku ze školy.

- Co si myslíte o domácí přípravě?

Maminka- Domácí příprava je dle mého názoru důležitá, ale neměla by to být příprava rodičů vs. škola, ale dítě vs. škola. Dítě by se mělo vést k samostatné práci (chystání věcí, strouhání pastelek, atd.) ze strany rodičů by mělo docházet pouze ke kontrole. Dítě by dle mého názoru mělo být již v první třídě zodpovědné za své věci a přípravu.

Tatínek- Důležitá pro klid a pohodu dítěte, když jde do školy s pocitem, že je na vše připraveno.

- Čeho se obáváte u svého dítěte?

Maminka- Obávám se, že volné tempo výuky v první třídě mou dceru odradí a ztratí své nadšení pro studium.

Tatínek- Změny prostředí a negativního působení kamarádů na využívání volného času.

- Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?

Maminka- 5-10 minut.

Tatínek- Nevím, dle potřeby.

- Do kterého zájmového kroužku podle vás by chtělo vaše dítě chodit?

Maminka- dcera chodí do mažoretek, klavíru a hudební nauky a do pěveckého sboru. Chtěla by chodit do flétny, atletiky, tenisu, plavání a lyžování.

Tatínek- jako u maminky.

- Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby vaše dítě chodilo?

Maminka- Mé dítě navštěvuje kroužky mimo bydliště, a to v Hranicích, které chci já i ono samo. Jsem moc ráda, že ji mnou vybrané kroužky baví a navštěvuje je, chtěla bych, aby v budoucnu navštěvovala knihovnu, popř. nějaký čtenářský kroužek, aby se mohla sama vzdělávat v oblastech, které ji budou zajímat.

Tatínek- sportovní a kulturní.

Závěr:

Maminka Terezky se obává, že by mohla Terezka ztratit nadšení pro učení, pokud by dostávala málo domácích úkolů. Terezka je velmi cílevědomá a sama ve škole vyžaduje více domácích úkolů. Maminka si ovšem myslí, že jí domácí příprava zabere pouhých 5-10 minut.

4. Petruška (6 let)

- Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?

Maminka- Škola už je povinností. V 1. třídě by se mělo dítě sžít s prostředím školy. Mělo by se naučit, jak se má chovat při vyučovací hodině. Naučit se číst, psát, počítat. 1. třída není jen o znalostech, ale také o chování.

Tatínek- Čtení, psaní, počítání. Základy zná již z mateřské školky. Ve škole má povinnosti a úkoly, takže je to něco jiného, více zodpovědnosti. Ve školce to bylo zábavné hraní, teď je to učení se a dodržování určitého řádu.

- Co si myslíte o domácích úkolech?

Maminka-Domácím úkolem je myšlena činnost nebo práce. Cílem je si procvičit probrané učivo. Je to příprava samostatnosti, kdy se naučí připravovat se do školy.

Tatínek- Je třeba zdokonalovat se a pracovat. Naučí to děti, že mají povinnosti i mimo školní hodiny. Nutí to rodiče pracovat s dětmi a dohlížet na ně, já osobně se zatím moc nezapojuji.

- Co si myslíte o domácí přípravě?

Maminka- Domácí příprava je nezbytnou součástí s přípravou do školy, kde se dítě připraví na další den ve škole. Domácí příprava je každodenní.

Tatínek- Nemám na ni čas, stará se o tyto věci manželka.

- Čeho se obáváte u svého dítěte?

Maminka- U svého dítěte se obávám, že se nezačlení mezi ostatní děti. Jakmile se vyskytne problém, těžko se s danou věcí vyrovnává. Jakoby měla strach říct něco nahlas a prosadit si své „já“ neumí, je ostýchavá. Je lítostivá, když se něco nedaří, tak to projeví tím, že začne brečet.

Tatínek- Problémové začlenění do školního kolektivu, ve školce to bylo formou her. Dcera je hodně lítostivá a málo průbojná. Neumí se moc prosadit v kolektivu. Pokud má s něčím problém, nebo se jí nedaří, dost často se rozbere. Pokud bude stíhat vše tak jako ostatní děti bude to v pořádku.

- Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?

Maminka- záleží na tom, kolik se toho událo ve škole během dne. Na přípravu věnuji i hodinu svého času. Déle určitě své dítě nezatěžuji.

Tatínek-Tyto věci řeší manželka, pokud budou nějaké složitější věci, tak se zapojím.

- Do kterého zájmového kroužku podle vás by chtělo vaše dítě chodit?

Maminka- Jakmile se ptám svého dítěte, zda by navštěvovala nějaký kroužek, tak nejeví zájem, jakoby měla strach se zapojit mezi ostatní děti, být s nimi. Zatím navštěvujeme keramický kroužek.

Tatínek- Dcera nemá zájem zatím o žádnou konkrétní věc. Má spíš ze všeho neznámého strach. Nechceme ji do ničeho nutit. Ani my jako rodiče nemáme žádné sportovní ani hudební zájmy, takže dcera nemá v nás vzory. Nejsme ani věřící, takže ani náboženství od nás nepochytí.

- Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby vaše dítě chodilo?

Maminka-Měla bych zájem o výtvarný kroužek, protože si moje dítě rádo kreslí a maluje. Uvažujeme i o pohybových hrách, ráda sportuje, přírodovědný kroužek.

Tatínek- Necháme to na dceři, snad něco sportovního. Umělecké vlohly asi mít nebude. Vše je otázka i peněz. Pokud by nějaké kroužky chtěla navštěvovat sama, tak o tom začneme teprve mluvit.

Závěr:

Rodiče Petrušky si myslí, že nástupem jejich dítěte do první třídy skončila doba her a začaly už jen školní povinnosti. Příprava dítěte do školy je na mamince, tatínek z důvodu zaměstnání se dceři nemůže tolik věnovat, jak by chtěl. Velký problém vidí rodiče v začlenění se Petrušky do kolektivu. Dcera odmítá i zájmové kroužky.

5. Daneček (8 let)

- Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?

Maminka- Číst, psát, počítat.

Tatínek- učivo 1. třídy.

- Co si myslíte o domácích úkolech?

Maminka- Mají smysl.

Tatínek- prospěšná věc.

- Co si myslíte o domácí přípravě?

Maminka- netrvá dlouho.

Tatínek- Prospěšná věc.

- Čeho se obáváte u svého dítěte?

Maminka- Ničeho.

Tatínek- Ničeho pokud se ve škole nebude nudit.

- Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?

Maminka- Teď nám to trvá přibližně 15 minut, později nemůžu určit.

Tatínek- 5- 30 minut.

- Do kterého zájmového kroužku podle vás by chtělo vaše dítě chodit?

Maminka- Sportovní.

Tatínek- To záleží, co ho bude zajímat.

- Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby vaše dítě chodilo?

Maminka- karate, judo turistika, skaut, přírodopisný, modelářství, hasiči, zdravotověda atd.

Tatínek- Podle toho, co ho bude zajímat.

Závěr:

Rodiče Danečka nebyli moc sdílní. U svého dítěte se obávají, jestli se nebude ve škole nudit. Tatínek nic moc neřeší, maminka chce, aby Daneček chodil do co nejvíce kroužků.

6. Davídek (7 let)

- Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?

Maminka- Číst, psát, počítat, větší samostatnosti

Tatínek- Číst, psát, počítat, tzn. vše, co je v osnovách. Dále pak větší samostatnosti, tvořivosti, soutěživosti, práce v kolektivu.

- Co si myslíte o domácích úkolech?

Maminka- Domácí úkoly jsou důležité, protože dítě si připomene a zopakuje, co ve škole se v tento den naučilo.

Tatínek- Jsou potřebné. Ať už z důvodu samostatnosti a opakování učiva, tak zodpovědnosti je splnit.

- Co si myslíte o domácí přípravě?

Maminka- Domácí příprava je pro někoho důležitá, někomu stačí domácí úkol, kterým si učivo procvičí.

Tatínek- Určitě by měla být.

- Čeho se obáváte u svého dítěte?

Maminka-

Tatínek- Aby neztrácelo v hodině pozornost.

- Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?

Maminka- Záleží na množství domácích úkolů. Také záleží na schopnosti a šikovnosti dítěte. Pokud je dítě šikovné, stačí pouze čas na domácí úkol.

Tatínek- Tolik času aby dané úkoly zvládlo a pochopilo. Hlavně však, aby je vytvořilo samo (vlastní rukou). Časově myslím, tak půl hodiny denně.

- Do kterého zájmového kroužku podle vás by chtělo vaše dítě chodit?

Maminka-Pohybové hry.

Tatínek- pohybové hry.

- Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby vaše dítě chodilo?

Maminka- Kopaná, počítače.

Tatínek- Pohybové hry.

Závěr:

Maminka chce, aby se Adámek naučil větší samostatnosti a tatínek, aby se naučil také zodpovědnosti. Tatínek se obává nepozornosti u svého dítěte. Příprava do školy i domácí úkoly jsou podle nich důležité. Ve výběru kroužků se shodují.

Shrnutí:

Rodiče od školy očekávají, že se jejich děti naučí základy čtení, psaní a počítání. Naučí se pracovat v kolektivu a naučí se samostatnosti a zodpovědnosti. Budou dodržovat pravidla slušného chování a naučí se kázni.

6.2.6 Druhá fáze výzkumu

Na začátku měsíce února byl rodičům dán dotazník, s cílem zjistit, zda se jejich obavy či přání, ze začátku školního roku potvrdily či nikoliv. Dotazník vyplňovali opět doma.

1. Maruška (6 let)

- Splnilo se vaše očekávání toho, co se zatím vaše dítě naučilo v 1. třídě?

Maminka- ano mile mě překvapilo, že po půl roce ve škole si už má dcera sama přečte skoro všechno.

Tatínek- ano za první pololetí je patrný pokrok ve čtení, psaní i počítání.

- Jsou domácí úkoly, které vaše dítě dostává přiměřené?

Maminka-ano, náročnější je, když je dítě nemocné, ale to se nedá nic dělat.

Tatínek- ano.

- Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali na začátku školního, roku se potvrdila?

Maminka- ano.

Tatínek- ano.

- Potvrdily se vaše obavy ze školy u vašeho dítěte?

Maminka- asi ano.

Tatínek- zatím částečně.

- Potřebujete více času na zvládnání přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?

Maminka- ne.

Tatínek- ne.

- Do kterého zájmového kroužku vaše dítě chodí?

Maminka- břišní tanec, pohybovky.

Tatínek- náboženství, břišní tance, pohybovky.

- Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste vybíraly vy?

Maminka- samo.

Tatínek- náboženství na doporučení rodičů, ostatní samo.

- Myslíte si, že tyto kroužky vaše dítě baví? Chodí do nich rádo?

Maminka- většinou ano.

Tatínek- převážně ano.

Závěr:

Rodiče Marušky měli strach, že jejich dcera nezvládne tempo výuky. Což se ale potvrdilo jen částečně. Domácí přípravu odhadli, kroužky, které chtěli rodiče pro dceru, se shodují i s výběrem samotné Marušky.

2. Zuzanka (6 let)

- Splnilo se vaše očekávání toho, co se zatím vaše dítě naučilo v 1. třídě?

Maminka- ano.

Tatínek- ano.

- Jsou domácí úkoly, které vaše dítě dostává přiměřené?

Maminka- ano.

Tatínek- ano.

- Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali na začátku školního roku, se potvrdila?

Maminka- ano.

Tatínek- ano.

- Potvrdily se vaše obavy ze školy u vašeho dítěte?

Maminka-

Tatínek- ne.

- Potřebujete více času na zvládnání přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?

Maminka-ne.

Tatínek- ne.

- Do kterého zájmového kroužku vaše dítě chodí?

Maminka- hra na flétnu, pohybovky.

Tatínek- flétna a pohybovky.

- Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste je vybíraly vy?

Maminka- chtěla jsem, aby hrála na hudební nástroj, flétnu si vybrala sama.

Pohybovky si vybrala sama.

Tatínek- ano.

- Myslíte si, že tyto kroužky vaše dítě baví, Chodí do nich rádo?

Maminka- hra na flétnu ji baví, ale nauka už ne. Pohybovky ji baví.

Tatínek- myslím že ano.

Závěr:

Rodiče Zuzanky se neobávali ničeho, věřili, že Zuzanka první třídu zvládne dobře. Zuzanka se do školy těší, chodí tam ráda. Má pěkný vztah se svými kamarády. Má mnoho zájmových kroužků i mimo školu. Ráda tancuje, začala navštěvovat balet v ZUŠ.

3. Terezka (7 let)

- Splnilo se Vaše očekávání toho, co se zatím Vaše dítě naučilo v 1. třídě?

Maminka-Ano.

Tatínek- Ano.

- Jsou domácí úkoly, které Vaše dítě dostává přiměřené?

Maminka- Myslím si, že je jich málo. Domácí příprava je malá a krátká. Dcera vše zvládá sama a vyžaduje zvláštní úkoly.

Tatínek- Ano.

- Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali na začátku školního roku, se potvrdila?

Maminka- Ne, myslela jsem si, že dle předchozích zkušeností s prvňáčky, bude příprava delší a náročnější.

Tatínek- Ano.

- Potvrdily se Vaše obavy ze školy u vašeho dítěte?

Maminka- Mé dítě nemělo a nemá ze školy žádné obavy.

Tatínek- Ne.

- Potřebujete více času na zvládnání přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?

Maminka- ne.

Tatínek- ne.

- Do kterého zájmového kroužku vaše dítě chodí?

Maminka- mažoretky, pěvecký sbor, hra na klavír.

Tatínek- mažoretky, klavír.

- Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste vybíraly vy?

Maminka- dcera si vybrala sama.

Tatínek- spíše sama.

- Myslíte si, že tyto kroužky Vaše dítě baví? Chodí do nich rádo?

Maminka- dcera chodí do kroužků ráda, baví ji.

Tatínek- Ano.

Závěr:

Terezce to ve škole jde. Občas po paní učitelce požaduje více práce. Vše co dostane za úkol, vypracuje zcela samostatně. Občas se chová ostýchavě a bývá málo komunikativní. Maminka si myslí, že dostává málo úkolů i přes to, že má odpoledne spoustu kroužků. Dítě je samostatné a cílevědomé.

4. Petruška (6 let)

- Splnilo se vaše očekávání toho, co se zatím vaše dítě naučilo v 1. třídě?

Maminka- Ano splnilo, Petruška je spokojená, baví ji psaní, čtení a jiné vyučovací předměty.

Tatínek- Ano, Petruška chodí do školy ráda a baví ji učení.

- Jsou domácí úkoly, které vaše dítě dostává přiměřené?

Maminka- Myslím si, že je Petruška zvládá velice dobře. Někdy se stane, že si neví s něčím rady, ale to se stává zřídkakdy.

Tatínek- Moc o úkolech nevím. S Petruškou je píše manželka.

- Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali na začátku školního roku, se potvrdila?

Maminka- Určitě ano, nemáme doposud žádný problém

Tatínek- Ano zatím není tak náročná.

- Potvrdily se Vaše obavy ze školy u vašeho dítěte?

Maminka- Ne, všechno probíhá v naprostém pořádku. Jsem ráda, že se Petruška zapojila s dětma.

Tatínek- Ne, myslím si, že zapojení do kolektivu zvládla. Zná se s dětma ze školky.

- Potřebujete více času na zvládnutí přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?

Maminka- Myslím si, že nepotřebuji více času, záleží kolik má domácích úkolů, ale zbytečně nezatěžuji Petrušku. Maximálně 1 hodinu.

Tatínek- Podle toho co vím od manželky, tak to není až tak náročné. Já se prozatím moc nezapojuji.

- Do kterého zájmového kroužku vaše dítě chodí?

Maminka- Petruška navštěvuje keramický kroužek a pohybové hry.

Tatínek- Keramika a pohybovky.

- Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste vybíraly vy?

Maminka- Vybírali jsme společně

Tatínek- kroužky jsme vybírali společně tak, aby byla Petruška co nejvíce mezi dětmi

- Myslíte si, že tyto kroužky vaše dítě baví? Chodí do nich rádo?

Maminka- Petruška se pokaždé těší jak do keramiky, tak do pohybovek. Velice ji to baví a je velmi spokojená.

Tatínek- Ano určitě ji baví, jak keramika kam chodí společně s manželkou, tak pohybovky, protože se může vyřádit s ostatními dětmi.

Závěr:

Petruška je tiché a samotářské povahy. S dětmi bývá společně u činností velmi málo. Raději je s dospělými. Ráda pomáhá paním učitelkám. Do společných her ve školní družině se sama nezapojuje, ale po vybídnutí paní vychovatelkou neodmítá. Je přátelské, nekonfliktní povahy, u dětí je oblíbená, i když nevyhledávaná.

5. Daneček (8 let)

- Splnilo se Vaše očekávání toho, co se zatím Vaše dítě naučilo v 1. třídě?

Maminka- Splnilo, jsem velice překvapená, což jsem ani nečekala. Umí toho hodně.

Tatínek- Splnilo a jsem velmi mile překvapený.

- Jsou domácí úkoly, které Vaše dítě dostává přiměřené?

Maminka- Jsou přiměřené, což jsem spokojená, poněvadž se naučí vše, co se učili

Tatínek- Jsou přiměřené, což ze začátku stačí.

- Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali na začátku školního roku, se potvrdila?

Maminka- Domácí příprava na začátku byla těžší a delší, teď je kratší. Zkrátila se skoro o polovinu.

Tatínek- ze začátku byla těžší, teď je kratší.

- Potvrdily se Vaše obavy ze školy u vašeho dítěte?

Maminka- Ze začátku jsem měla strach, teď jsem velice spokojená.

Tatínek- jen na začátku, nyní jsem spokojený.

- Potřebujete více času na zvládnání přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?

Maminka- Nepotřebuji, je kratší.

Tatínek- Nepotřebujeme.

- Do kterého zájmového kroužku Vaše dítě chodí?

Maminka- Chodí do Kung-fu, je velice spokojený. Baví ho to, má zájem.

Tatínek- Chodí do Kung-fu a baví ho to.

- Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste vybíraly vy?

Maminka- Vybral si ho sám, poněvadž tam chodí jeho kamarád. Byl se podívat, zaujalo ho to, tak to zkusil.

Tatínek- Vybral si ho sám, poněvadž chtěl tento sport vykonávat.

- Myslíte si, že tyto kroužky Vaše dítě baví? Chodí do nich rádo?

Maminka- Velice ho to baví, chodí tam s radostí.

Tatínek- Baví ho to velice, chodí tam rád a je spokojený. Trenéři jsou velice ochotní, hodní a hodně naučí.

Závěr:

Daneček se na školu adaptoval velmi dobře. Je velmi komunikativní i přes velké problémy s porozuměním. Má hodně kamarádů, v kolektivu je oblíbený. Ve škole problémy nemá, jen trochu se čtením. Dochází pravidelně na logopedii.

6. Davídek (7 let)

- Splnilo se vaše očekávání toho, co se zatím Vaše dítě naučilo v 1. třídě?

Maminka- Ano

Tatínek- Ano

- Jsou domácí úkoly, které Vaše dítě dostává přiměřené?

Maminka-Ano

Tatínek- Ano

- Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali na začátku školního roku se, potvrdila?

Maminka-Ano

Tatínek- Ano

- Potvrdily se Vaše obavy ze školy u Vašeho dítěte?

Maminka- Ne

Tatínek-Ne

- Potřebujete více času na zvládnání přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?

Maminka-Ne

Tatínek- Ne

- Do kterého zájmového kroužku Vaše dítě chodí?

Maminka- Pohybovky, počítače

Tatínek- Pohybovky, počítače

- Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste je vybíraly vy?

Maminka- samo

Tatínek- samo

- Myslíte si, že tyto kroužky Vaše dítě baví? Chodí do nich rádo?

Maminka- Ano

Tatínek- Ano

Závěr:

Davídek je ve škole spokojený. Již více komunikuje s kamarády i s pedagogy. V kolektivu je oblíbený a bezproblémový. Zlepšil se ve sportovních výkonech.

Shrnutí

Rodiče hodnotili dosavadní úspěchy svých prvňáčků ve škole, i přes počáteční obavy jsou velmi spokojeni s tím, co jejich prvňáček doposud zvládnul. Vyjádřili se kladně k aktivitám, které jejich děti využívají po skončení vyučování ve školní družině

6.3 Závěrečná diskuse výsledků

Všechny děti se do školy velmi těšily, jak na prostředí školy, tak i na nové kamarády a nové paní učitelky. Adaptaci na výuku zvládly velmi dobře. Rodiče byli překvapeni, co všechno se jejich dítě zvládlo naučit za tak krátkou dobu.

Ve výběru kroužků se také děti se svými rodiči shodli, některé děti by chtěly ještě více zájmových kroužků, ale vzhledem k nástupu do školy si rodiče myslí, že by to jejich dítě příliš zatěžovalo.

1. Maruška (6 let)- rodiče Marušky jsou spokojeni jak s výukou, tak se zadáváním domácích úkolů, i se zájmovými kroužky, které probíhají ve školní družině. Jsou obeznámeni s občasným chováním své dcery, která reaguje svým způsobem při napomenutí, nebo prohře. Stále se ještě vzteká, když vše není podle ní. Ráda řídí

ostatním činnosti. Maruška si je vědoma svých chyb i přes nízký věk a sama se chce polepšit. Ráda by chodila do ZUŠ, hrát na flétnu.

2. **Zuzanka (6 let)** - Zuzančini rodiče jsou s dcerou i se školou spokojeni. Zuzanka se adaptovala na školu velmi dobře i díky tomu, že zde má starší sestru. V kolektivu je oblíbená, je velmi milá ke všem. Prohru přijímá bez problémů. Zuzanka má ráda pohyb a je velmi ráda, že může navštěvovat baletní kroužek v ZUŠ. Chtěla by ještě hrát na další hudební nástroj, rodiče si myslí, že zatím stačí to, co má nyní.
3. **Terezka (7 let)**- Terezka je velmi cílevědomá, má spoustu kroužků každý den po skončení vyučování. Vše zvládá bez problémů a někdy má dokonce pocit, že má málo domácích úkolů. Maminka je stejného názoru, mnohdy dceři dává úkoly navíc, aby se nenudila. Ve škole je Terezka spokojená, v kolektivu oblíbená. Všechny kroužky ji baví a nejraději by chtěla ještě nějaké navíc jako třeba lyžování a plavání.
4. **Petruška (6 let)**- Petruška je velmi tichá, nevyhledává kamarády. Upíná se k paním učitelkám. Ráda si hraje sama. Pokud je uvedena do kolektivu, nebrání se, ale po ukončení činnosti je zase raději sama. Odmítá navštěvovat odpolední kroužky, má jen keramiku a to jen za doprovodu maminky, je stydlivá. Ve školní družině navštěvuje všechny kroužky a líbí se jí. Rodiče ji do ničeho nenutí, chtějí, aby si vybrala sama, pokud bude chtít chodit do zájmového kroužku, nebudou ji bránit.
5. **Daneček (8 let)**- i přes veškeré problémy, které má je to velmi živé dítě, je oblíbený v kolektivu a rád povídá, i když je mu stále ještě hodně špatně rozumět. I přes veškeré opravování v komunikaci, velmi rád sděluje své zážitky. Rád si hraje s kamarády, je nekonfliktní. Ve škole je nutno zlepšit čtení, chlapec je velmi snaživý. Rodiče jsou pyšní, že Daneček dělá Kung-fu a velmi ho to baví.

6. Davídek (7 let)- Davídek se ve škole adaptoval velmi dobře, zlepšil se v komunikaci a sportovních aktivitách. V kolektivu je oblíbený, ve škole mu všechno jde dobře. Je nekonfliktní. Rodiče chtěli, aby chlapec chodil do kopané, ale po určité době rodiče kroužek ukončili, protože to chlapce nebavilo. Občas si zahraje ping-pong.

ZÁVĚR

Nástup dítěte do základní školy je důležitým krokem jak v životě dítěte, tak i v životě jeho rodiny. Vždyť nástupem do školy nastává čas plnění povinností a hra, která byla hlavní náplní dne dítěte v mateřské škole, ustupuje částečně do pozadí. Dítě odchází z mateřské školy dostatečně připravené a školsky zralé, aby zvládalo povinnosti, které na něj ve škole čekají.

V teoretické části je charakterizováno období dětí předškolního věku, období mladšího školního věku a jejich biologický a psychický vývoj. Dále je také popisována školní zralost, její kritéria a metody zjišťování školní zralosti. Pozornost je věnována i Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní a základní vzdělávání, jejím cílům a vzdělávacím oblastem.

Na teoretickou část navazuje empirická část, jejímž cílem bylo zjistit mimo jiné od letošních prvňáčků, na co se těšili do školy, co by se chtěli naučit, jakou by chtěli třídu a s kým by chtěli sedět v lavici.

Výzkum byl veden na počátku školního roku formou rozhovoru v příjemném prostředí školní družiny, a děti odpovídaly na jednoduché a srozumitelné otázky. Po ukončení prvního pololetí školního roku byl s dětmi znovu uskutečněn rozhovor a to za účelem porovnání odpovědí dětí a zpětné vazby na rozhovor vedený s dětmi na začátku školního roku. Odpovědi dětí na otázky měly odhalit cíl, a to zda se přání dětí ze začátku školního roku vyplnila. Otázky byly zaměřeny i na zájmové kroužky ve školní družině.

Výzkum byl veden i s rodiči prvňáčků a to formou dotazníku, který rodiče dostali po předchozím požádání na vyplnění domů. Tento dotazník rodiče vyplňovali na začátku školního roku, otázky byly stručně a výstižně formulovány. Rodiče měli napsat, zda se něčeho obávají u svého dítěte, které nastoupilo do první třídy, co si myslí o domácí přípravě a domácích úkolech. Po ukončení prvního pololetí rodiče dostali opět dotazník, který sloužil jako zpětná vazba a měl odhalit, zda se rodiče neobávali některých věcí zbytečně.

Cíle, které jsem si stanovila ve své práci, jsem splnila. Potvrdila se má tvrzení, že rodiče se nástupu do školy obávají více než jejich prvňáček. Všechny děti se do školy velmi těšily, ale jejich rodiče na začátku školního roku měli obavy, jak to jejich dítě ve škole zvládne. Ve všech případech byly obavy zbytečné, děti své povinnosti zvládly velmi dobře.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. Současná mateřská škola a její řízení. Praha: Portál, 2003. 154 s. ISBN 80-7178-537-7.

BENÍŠKOVÁ, Tereza. První třídou bez pláče. Grada Publishing, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1906-1.

BRAUN, Richard a MARKOVÁ Dana a NOVÁČKOVÁ Jana. Praktikum školní psychologie. Praha: Portál, 2014. 200 s. ISBN 978-80-262-0176-2.

BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. Komunikace dětí předškolního věku. Grada Publishing, 2012. 236 s. ISBN 978-80-247-3008-0.

ČAČKA, Otto. Psychologie dítěte. Sursum, 1996. 156 s. ISBN 80-8579903-0.

HÁJEK, Bedřich. Pedagogické ovlivňování volného času. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOLEČEK, Václav. Psychologie v učitelské praxi. Grada Publishing, 2014. 224 s. ISBN 978-80-247-3704-1.

HOSKOVCOVÁ, Simona. Psychická odolnost předškolního dítěte. Grada Publishing, 2006. 160 s. ISBN 80-247-1424-8.

HRADIL, Radomil. Výchova a zdraví našich dětí. Fabula, 2007. 240 s. ISBN 978-80-86600-39-0.

JUNGWIRTOVÁ, Iva. Mezi školkou a pubertou. Praha: Portál, 2013. 183 s. ISBN 978-80-262-0473-2.

KREISLOVÁ, Zdenka. Krok za krokem 1. třídou. Grada Publishing, 2008. 168 s. ISBN 978-80-247-2038-8.

KROPÁČKOVÁ, Jana. Budeme mít prvňáčka. Praha: Portál, 2008. 158 s. ISBN 978-80-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, Dana. Budu správně mluvit. Grada Publishing, 2011. 224 s. ISBN 978-80-247-3687-7.

- KUTÁLKOVÁ, Dana. Vývoj dětské řeči krok za krokem. Grada Publishing, 2010. 136 s. ISBN 978-80-247-3080-6.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. Grada Publishing, 1998. 368 s. ISBN 80-69-195-X.
- LECHTA, Viktor. Symptomatické poruchy řeči u dětí. Praha: Portál, 2002. 191 s. ISBN 80-7178-572-5.
- MERTIN, Václav a GILLERNOVÁ, Ilona. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál, 2003. 230 s. ISBN 80-7178-799-X.
- MERTIN, Václav. Výchovné maličkosti. Praha: Portál, 2011. 216 s. ISBN 978-80-7367-857-9.
- MICHALOVÁ, Zdeňka. Předškolák s problémovým chováním. Praha: Portál, 2012. 162 s. ISBN 978-80-262-0182-3.
- MIKOVÁ, Šárka a STANG, Jiřina. Typologie osobnosti u dětí. Praha: Portál, 2010. 220 s. ISBN 978-80-7367-587-5.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 1999. 229 s. ISBN 80-7178-295-5.
- PEŠOVÁ, Ilona a ŠAMALÍK, Miroslav. Poradenská psychologie pro děti mládež. Grada Publishing, 2006. 152 s. ISBN 80-247-1216-4.
- PIAGET, Jean a INHELDEROVÁ, Barbel. Psychologie dítěte. Praha: Portál, 1997. 144 s. ISBN 80-7178-146-0.
- PRŮCHA, Jan. Dětská řeč a komunikace. Grada Publishing, 2011. 200 s. ISBN 978-80-247-3181-0.
- PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky. Praha: Portál, 2000. 269 s. ISBN 80-7178-399-4.
- PRŮCHA, Jan. Učitel. Praha: Portál, 2002. 154 s. ISBN 80-7178-621-7.

RONENOVÁ, Tammie. Psychologická pomoc dětem v nesnázích. Praha: Portál, 2000. 160 s. ISBN 80-7178-370-6.

SIEGRIST, Marco. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha: portál, 2001. 375 s. ISBN 80-7178-479-6.

SUCHÁNKOVÁ, Eliška. Hra a její využití v předškolním vzdělávání. Praha: Portál, 2014. 184 s. ISBN 978-80-262-0698-9.

SVOBODOVÁ, Eva. Vzdělávání v mateřské škole. Praha: Portál, 2010. 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

SYSLOVÁ, Zora. Profesionální kompetence učitele mateřské školy. Grada Publishing, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-4309-7.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě v předškolním období. Mladá fronta, 2004. 71 s. ISBN 80-204-1187-9.

THOROVÁ, Kateřina. Vývojová psychologie. Praha: Portál, 2015. 576 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychologie osobnosti. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2010. 467 s. ISBN 978-80-246-1832-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

ZELINOVÁ, Milota. Hry pro rozvoj emocí a komunikace. Praha: Portál, 2007. 139 s. ISBN 978-80-7367-197-6.

ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice. Grada Publishing, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Otázky pro žáky 1. ročníku základní školy (září 2015)

Příloha 2 : Otázky pro žáky 1. ročníku základní školy (únor 2016)

Příloha 3 : Otázky pro rodiče prvňáčků základní školy (září 2015)

Příloha 4 : Otázky pro rodiče prvňáčků základní školy (únor 2016)

PŘÍLOHY

Příloha 1 : Otázky pro žáky 1. ročníku základní školy

Září 2015

1. Co očekáváš od nástupu do 1. třídy?
2. Co se chceš naučit v 1. třídě?
3. Jakou bys chtěl mít paní učitelku a proč?
4. Jak by měla podle tebe vypadat tvoje třída?
5. S kým bys chtěl sedět v lavici?
6. V jaké lavici bys chtěl sedět?
7. Na který předmět se nejvíce těšíš?
8. Do jakého zájmového kroužku bys chtěl chodit?
9. Chtěl bys chodit do školní družiny a proč? (nechci a proč?)

Příloha 2 : Otázky pro žáky 1. ročníku základní školy

Únor 2016

1. Jsi rád prvňáčkem? Splnilo se tvé očekávání?
2. Naučil ses doposud to, co jsi chtěl, když jsi nastupoval do 1. třídy?
3. Máš takovou paní učitelku, jakou jsi chtěl?
4. Je tvoje třída taková, jakou si chtěl mít?
5. Sedíš se spolužákem, se kterým jsi chtěl sedět na začátku školního roku?
6. V jaké lavici sedíš? Chtěl jsi tam sedět již od začátku?
7. Který předmět tě nejvíce baví a proč?
8. Chodíš do nějakého zájmového kroužku?
9. Jaký zájmový kroužek tě nejvíce baví a proč?
10. Chodíš do školní družiny? Co tě tam nejvíce baví?

Příloha 3: Otázky pro rodiče prvňáčků základní školy

Září 2015

1. Co očekáváte, že se vaše dítě naučí v 1. třídě?
2. Co si myslíte o domácích úkolech?
3. Co si myslíte o domácí přípravě?
4. Čeho se obáváte u svého dítěte?
5. Kolik času denně budete potřebovat na zvládnutí přípravy do školy se svým prvňáčkem?
6. Do kterého zájmového kroužku podle Vás by chtělo Vaše dítě chodit?
7. Do kterého zájmového kroužku byste chtěli, aby Vaše dítě chodilo?

Příloha 4 : Otázky pro rodiče prvňáčků základní školy

Únor 2016

1. Splnilo se vaše očekávání toho, co se zatím vaše dítě naučilo v 1. třídě?
2. Jsou domácí úkoly, které vaše dítě dostává přiměřené?
3. Myslíte si, že domácí příprava, kterou jste časově odhadovali, na začátku školního roku se potvrdila?
4. Potvrdily se vaše obavy ze školy u vašeho dítěte?
5. Potřebujete více času na zvládnání přípravy do školy se svým dítětem, než jste odhadovali na začátku školního roku?
6. Do kterého zájmového kroužku vaše dítě chodí?
7. Tyto kroužky si dítě vybíralo samo, nebo jste vybíraly vy?
8. Myslíte si, že tyto kroužky vaše dítě baví? Chodí do nich rádo?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Grygarová
Katedra:	Primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Petrová, Ph.D
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Problematika přechodu žáků z mateřské školy do základní školy.
Název v angličtině:	The issue of transfer of pupils from kindergarten to elementary school
Anotace práce:	Cílem mé diplomové práce je přiblížení se tématu Problematika přechodu žáků z mateřské školy do základní školy. V teoretické části se zabývám charakteristikou dětí předškolního věku a charakteristikou dětí mladšího školního věku. V kapitole tři charakterizuji školní zralost, dále ve čtvrté kapitole popisuji povinnou školní docházku a druhy základních škol, zmiňuji se i o alternativním školství. V páté kapitole představuji Rámcový vzdělávací program pro předškolní a základní vzdělávání. V praktické části zkoumám tuto problematiku formou rozhovoru s dětmi a formou dotazníku pro rodiče. Shromážděním informací o této problematice proběhlo prostřednictvím odborné literatury a formou rozhovoru a dotazníku. Údaje byly zpracovány a vyhodnoceny.
Klíčová slova:	Dítě předškolního věku, dítě mladšího školního věku, školní zralost, odklad školní docházky, předčasný nástup do základní školy, Rámcový vzdělávací program, základní škola, mateřská škola,

Anotace v angličtině:	The aim of my thesis is to approach the topic the issue of transfer of pupils from kindergarten to elementary school. In the theoretical part deals with the characteristics of children of preschool age and characteristics of children of primary school age. In chapter three I characteristics school readiness, further in the fourth chapter i describe the compulsory school attendance and the types of primary school, I have mentioned about alternative education. In the fifth chapter I present the Framework educational programme for pre-school and basic education. In the practical part I examine this issue in the form of interviews with children and parents by questionnaire. Gathering informations on this issue took place through scientific literature and questioning. The data were processed and evalvated.
Klíčová slova v angličtině:	Pre-school child, pre-school aged child, school ripeness, school attendance postponement, early entrance to school, Framework Programme for pre-school and primary education.
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Otázky pro žáky 1. ročníku základní školy (září 2015) Příloha 2 : Otázky pro žáky 1. ročníku základní školy (únor 2016) Příloha 3 : otázky pro rodiče prvňáčků základní školy (září 2015) Příloha 4 : otázky pro rodiče prvňáčků základní školy (únor 2016)
Rozsah práce:	108 stran
Jazyk práce:	Český